

Förskola i Stockholm 2025

Förskola i Stockholm 2025

Januari 2026

Dnr. FÖF 2026/1

Utgivare: Förskoleförvaltningen, Avdelningen för stadsövergripande
utveckling, Stockholms stad

Kontaktperson: Katarina Odén-Ryhede

Sammanfattning

Rapporten *Förskola i Stockholm 2025* ger en bild av några gemensamma utvecklingsområden för förskola i Stockholms stad och även nationellt. Innehållet bygger på kvantitativa och kvalitativa underlag så som officiell statistik och information från stadsdelsförvaltningarnas förskoleavdelningar. Denna del sammanfattar kommentarerna till respektive kapitel.

Förskolans förutsättningar i Stockholms stad

Stockholms stad är indelat i elva stadsdelsområden vilka har olika karaktär och behov, vilket till viss del visar sig i olika prioriteringar och arbetssätt i respektive stadsdelsförvaltning. En gemensam utmaning är det minskade barnantalet i staden som påverkar alla stadsdelsområden.

Tillgången till förskollärare och en förskola av god kvalitet är en viktig skyddsfaktor, särskilt för barn i socioekonomiskt utsatta områden. I staden som helhet finns en relativt hög andel legitimerade förskollärare. Andelen legitimerade förskollärare är högre i kommunala förskolor men andelen ökar bland fristående förskolor. Trots socioekonomiska skillnader i stadsdelsområdena noteras dock inget tydligt samband mellan socioekonomiskt indexvärde och andel legitimerade förskollärare förutom för Järva stadsdelsområde. Stadsdelsförvaltningarna följer systematiskt upp och åtgärdar barngrupper utan tillgång till legitimerade förskollärare.

Enligt den årliga förskoleundersökningen är vårdnadshavare och föräldrar generellt nöjda med stadens förskolor oavsett regiform.

Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse

Förskoleförvaltningen har kartlagt stadsdelsförvaltningarnas implementering av förskolans reviderade läroplan som gäller från den 1 juli 2025. Revideringen förtydligar vikten av att förskolans undervisning vilar på en vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Den förtydligar och förstärker vikten av det språkutvecklande och det hälsofrämjande arbetet. Därutöver tydliggörs att det inte finns några krav på att digitala lärverktyg ska användas i förskolan och att de lärverktyg som används främst ska vara analoga.

Uppföljningen visar att stadsdelsförvaltningarna arbetar långsiktigt med implementeringen på förvaltningsnivå, rektorsnivå och

arbetslagsnivå. Gällande de nya skrivningarna om förskollärares ansvar för undervisning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet beskriver några stadsdelsförvaltningar redan initierade och genomförda eller planerade insatser. I fråga om det språkutvecklande och det hälsofrämjande arbetet beskriver förvaltningarna inga större behov av förändringar i verksamhetens arbetssätt utifrån läroplanens nya skrivningar.

Förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling

Förskolans språkutvecklande arbete handlar om att utveckla alla barns språk men särskilt att fånga upp barn med ett utökat behov av stöd och stimulans i sin språkutveckling. På förskolenivå är det språkutvecklande arbetet i huvudsak av god kvalitet, även om det varierar mellan förskolor.

Förskolepersonalens kunskaper i svenska språket är en avgörande faktor för undervisning av hög kvalitet vilket Skolverket även tydliggjort i förskolans nya allmänna råd som gäller från hösten 2025. Efter flera år med utbildningsinsatser för att stärka medarbetares yrkessvenska har fyra stadsförvaltningarna fortsatt att genomföra sådana utbildningar under 2025 medan sex har prioriterat andra utbildningsinsatser. Som komplement till utbildningsinsatser arbetar stadsdelsförvaltningarna med att utveckla förskolan som en språkutvecklande arbetsplats för att stärka medarbetarnas svenska i vardagen.

Förskolans kompensatoriska uppdrag

Relationsbyggande arbete och långsiktig samverkan mellan aktörer som möter familjer lyfts som framgångsfaktorer för ökad inskrivningsgrad. De saknas dock en stadsövergripande bild över vilka orsaker som kan ligga bakom att en del vårdnadshavare väljer att inte skriva in sitt barn i förskolan. Det finns en stor samstämmighet i att det finns ett behov av stadsövergripande rutiner för att hantera misstanke om att barn eller familj inte är bosatt på den adress de är folkbokförda på, framför allt för att kunna motverka välfärdsbrottslighet.

En annan viktig fråga som aktualiseras är inskrivna barns närvaro på förskolan. Hög och kontinuerlig frånvaro påverkar kontinuiteten i barns utbildning och kan ge negativa konsekvenser, inte minst gällande den språkliga utvecklingen. Alla stadsdelsförvaltningar använder sig av närvarostatistik systematiskt på något sätt men fokuserar på olika områden, exempelvis på bemanningen eller som en del i att ta ett helhetsperspektiv på det enskilda barnets situation.

Nästan alla stadsdelsförvaltningar beslutar om tilldelning av tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd utifrån individuella bedömningar. Förskolenämndens pågående arbete med gemensamma bedömningsgrunder har potential att bidra till en mer likvärdig bedömning i staden. Dessa behöver dock kompletteras med utbildningsinsatser för att implementeras och ge bestående effekter i praktiken.

Samverkan mellan socialtjänst och förskola ser olika ut i stadsdelsförvaltningarna med en rad olika lokala initiativ och verksamheter. I de flesta fall beskriver stadsdelsförvaltningarna att samverkan fungerar bra. Under 2025 har förskoleförvaltningen och socialförvaltningen fortsatt att utveckla olika samverkansformer. Det fortsatta behovet handlar om att förstärka och fördjupa samverkan för främjande och tidiga insatser så att färre barn far illa.

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning	7
2. Förskolans förutsättningar i Stockholms stad	10
2.1 Stadsdelsområdenas förutsättningar	10
2.2 Antal förskolor och andel förskolor per regiform	11
2.3 Inskrivningsgrad	12
2.4 Tillgång till förskollärare	13
2.5 Vårdnadshavare och förskola	15
2.6 Kommentar	15
Uppföljning och analys	21
3. Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse	21
3.1 Systematiskt kvalitetsarbete i kommunal regi	21
4. Förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling	28
4.1 Språkutvecklande arbete	28
4.2 Förskolepersonalens kompetens och kunskapsnivå i svenska språket	33
5. Förskolans kompensatoriska uppdrag	40
5.1 Arbete för fler barn i förskolan	40
5.2 Socioekonomiskt tilläggsbelopp och stöd till barn i behov av särskilt stöd	47
5.3 Förskolans samverkan med socialtjänst och andra myndigheter ...	49
Bilagor	54

1. Inledning

Rapporten *Förskola i Stockholm* presenteras årligen på uppdrag av kommunfullmäktige i syfte att ge en övergripande bild av några gemensamma utvecklingsområden för förskola i Stockholms stad. Rapporten är framtagen av förskoleförvaltningen i samverkan med stadsdelsförvaltningarna och riktar sig i första hand till kommunfullmäktige, men också till andra med intresse för kvalitetsfrågor i stadens förskolor. Den kan även fungera som stöd i dialogen mellan stadens förvaltningar och olika nivåer i organisationen i gemensamt arbete för ökad kvalitet i förskolan för stadens alla barn.

Årets rapport har samma rubriker som föregående år men uppföljningen handlar delvis om andra områden. Det gäller särskilt delen om systematiskt kvalitetsarbete där årets rapport följer upp hur stadsdelsförvaltningarna implementerar revideringarna i förskolans läroplan. Gällande förutsättningarna för att främja barns språkliga utveckling handlar årets rapport om det språkutvecklande arbetet och insatser för att höja medarbetarnas kunskaper i svenska språket. Området om förskolans kompensatoriska uppdrag har mestadels samma delområden som i förra rapporten men följer djupare upp barns närvaro i förskolan.

Den inledande delen av rapporten presenterar statistik som ger en överblick över förskolans förutsättningar så som organisation och styrning, resursfördelning, antal förskolor och barn samt andel förskollärare. Analysdelen fördjupar uppföljningen inom tre områden:

- Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse
- Förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling
- Förskolans kompensatoriska uppdrag

Rapporten bygger på kvantitativa och kvalitativa underlag som nationell statistik och underlag från stadsdelsförvaltningarnas förskoleavdelningar samt från fristående förskolor via Egenkontrollen¹. Till rapporten hör även bilagor med fördjupande

¹ Samtliga huvudmän för fristående förskolor ska enligt stadens riktlinjer för fristående förskola och pedagogisk omsorg genomföra en årlig egenkontroll i Barn och elevregistret (BER). Egenkontrollen genomfördes senast under oktober 2025. Av 424 fristående förskolor genomförde 365 Egenkontrollen (svarsfrekvens 86 %). Uppgifter från Egenkontrollen används där det finns relevant underlag.

statistik. Notera att bilagorna även omfattar utvald statistik som inte diskuteras i rapporten.

Förskoleförvaltningen använder till viss del statistik från 2024 då Skolverket publicerar den nationella statistiken för 2025 avseende förskollärar- och personaltäthet, andelen förskollärare, utbildningsbakgrund samt antal barn per barngrupp först under våren 2026. Detta gäller även för Stockholms stads statistik över inskrivningsgrad i förskolan. Denna statistik, tillsammans med uppföljningen som förskoleförvaltningen genomfört med alla stadsdelsförvaltningar, ligger till grund för rapportens innehåll. För ytterligare information se Bilaga 13. *Metodbeskrivning*.

Ordlista

Rapporten använder olika begrepp för att beskriva organisationen och styrningen av Stockholm stads förskolor. Syftet med denna ordlista är att förtydliga begreppsanvändningen och på så sätt underlätta läsningen av rapporten och öka förståelsen för innehållet. Begreppen är presenterade i bokstavsordning.

Enhet avser en förskoleenhet, rektor kan ha ansvar för flera enheter.

Enskild huvudman avser huvudmän till fristående förskolor. En enskild huvudman kan vara huvudman för en eller flera fristående förskolor.

Fristående förskola är den förskoleenhet där en enskild huvudman bedriver utbildningsverksamhet i form av förskola.

Förskoleförvaltningen är förskolenämndens förvaltning. Förvaltningens huvudsakliga ansvar är att stärka likvärdighet och likställighet i stadens förskoleverksamhet oavsett regiform. Tillsammans med stadsdelsförvaltningarna driver förskoleförvaltningen övergripande utvecklingsfrågor för den kommunala förskoleverksamheten.

Förskolenämnden har det politiska ansvaret för stadens förskolefrågor. I det ingår att följa upp efterlevnaden av Stockholms stads styrdokument genom att synliggöra en stadsövergripande lägesbild, stötta stadsdelsnämnderna i arbetet och samordna insatser för ökad kvalitet och likvärdighet. Vidare ingår utvecklingsfrågor som rör pedagogisk verksamhet, och frågor viktiga för förskolans medarbetare, till exempel kompetensutveckling och arbetsmiljöfrågor. Förskolenämnden ansvarar även för att utöva

tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg samt att besluta om nya godkännanden för fristående verksamhet.

Hemkommun är den kommun som en person är folkbokförd i.

Huvudman används i relation till skollagens bestämmelser om huvudmannens ansvar.

Stadsdelsförvaltningarna har ansvar för den kommunala förskolan inom stadsdelsnämndsområdet och ska genomföra stadsdelsnämndens beslut. På stadsdelsförvaltningen finns en förskoleavdelning som i denna rapport är förkortat till stadsdelsförvaltning. Användande av stadsdelsförvaltningar ska förstås som en beskrivning av den aktör som utför det som stadsdelsnämnderna har beslutat om eller har ansvar för.

Stadsdelsnämnder fattar beslut om och har ansvar för verksamhet inom sitt stadsdelsområde.

Stadsdelsområde är ett geografiskt område med flera olika stadsdelar. De förskolor som en stadsdelsnämnd har ansvar för ligger inom detta geografiska område.

2. Förskolans förutsättningar i Stockholms stad

Stockholms stad är indelad i elva stadsdelsområden där det inom varje område finns en stadsdelsförvaltning med tillhörande förskoleavdelning. Avdelningschef för förskoleavdelningen är av stadsdelsnämnden utsedd till skolchef för förskola inom stadsdelsområdet. Stadsdelsnämnden ansvarar för den kommunala förskolan inom respektive stadsdelsområde.

Förskoleförvaltningen ansvarar för att på uppdrag av förskolenämnden i nära samverkan med stadsdelsförvaltningarna hantera frågor som är gemensamma för stadens förskolor. Förvaltningen ska även hantera frågor som är gemensamma för förskolor oavsett anordnare. Förvaltningens roll i utvecklingsarbete är att leda, stödja och utveckla stadsdelsförvaltningarnas arbete inom stadsgemensamma områden som är viktiga utifrån likvärdighetsperspektivet och rätten till förskola av hög kvalitet för stadens alla barn.

2.1 Stadsdelsområdenas förutsättningar

Stockholms stad är en kommun med stora variationer, så som stadsdelsområdenas storlek och befolkningens förutsättningar. Invånarantalet i de olika stadsdelsområdena varierar från drygt 38 000 (Skärholmen) till 155 000 (Norra innerstaden).²

Förskolorna i Stockholms stad får ersättning per barn i förskola, kallad grundschablon. Variationen i befolkningsmängden avspeglar sig i åldersgruppen 1–5 år. Det skiljer sig till exempel drygt 5 500 barn mellan det stadsdelsområde med flest antal barn i åldersgruppen 1–5 år, Hägersten-Älvsjö (7 605 barn) och det område med det lägsta antalet, Skärholmen (2 136 barn).³

För att kompensera för de olika förutsättningar tillämpar staden en ersättningsmodell med ett socioekonomiskt tilläggsbelopp som läggs till grundschablonen. Stadsdelsnämnderna tilldelas därför olika mycket resurser per barn för förskoleverksamheten utifrån ett

² Stockholms stad (2024), *Socioekonomiskt faktablad med karta*.

³ Bilaga 2. *Barn i befolkningen 1–5 år*.

socioekonomiskt index.⁴ Det finns en stor spridning i de olika stadsdelsområdenas socioekonomiska indexvärden, där ett högre värde indikerar att området är mer socioekonomiskt utsatt. Tilldelningen beslutas i budget utan ansökningsprocess.⁵

I rapporten *Återblick på Skillnadernas Stockholm* finns exempel på skillnader mellan stadsdelsområdena som direkt eller indirekt berör barn i förskoleåldern, som till exempel trångboddhet. Järva och Skärholmen, vilka hade högst socioekonomiskt indexvärde 2022, var de stadsdelsområden med flest antal trångbodda personer. Norra innerstaden var det stadsdelsområde där minst antal personer var trångbodda hade ett lågt socioekonomiskt indexvärde. Samma områden återkommer i andelen invånare 25–74 år med eftergymnasial utbildning. Norra innerstaden och Kungsholmen hade 2022 högst andel av befolkning med eftergymnasial utbildning, medan Järva och Skärholmen hade den lägsta andelen.⁶

Det finns även skillnader inom stadens stadsdelsområden gällande andelen av befolkningen med utländsk bakgrund. I stadsdelsområdena Bromma, Hägersten-Älvsjö och Skarpnäck finns det minst en stadsdel där 8,1–15 procent av befolkningen har utländsk bakgrund, samtidigt som i stadsdelsområdena Järva, Skärholmen och Enskede-Årsta-Vantör har alla åtminstone en stadsdel där motsvarande andel är 70,1–92,3 procent.⁷

2.2 Antal förskolor och andel förskolor per regiform

I oktober 2025 fanns det totalt 906 förskolor i Stockholms stad. Av dessa var 483 (53,3%) kommunala förskolor och 423 (46,7%) fristående förskolor. Den högsta andelen förskolor i enskild regi fanns på Södermalm, 62 procent (68 förskolor). Hägersten-Älvsjö var det stadsdelsområde med den högsta andelen kommunala förskolor, 70 procent (77 förskolor). Norra innerstaden hade sammanlagt 140 förskolor i båda regiformerna, vilket var det högsta antalet i kommunen. Det lägsta antalet hade Skärholmen, där det fanns 35 förskolor.⁸

⁴ Indexet består av tre variabler för folkbokförda barn 0–5 år: utländskbakgrund, vårdnadshavarnas inkomst samt föräldrarnas utbildningsnivå, alla med samma viktning.

⁵ Bilaga 1. *Socioekonomiskt index*.

⁶ Stockholms Stad (2024), *Återblick på Skillnadernas Stockholm*.

⁷ Stockholms stad (2024), *Socioekonomiskt faktablad med karta – Befolkning*

⁸ Bilaga 3. *Antal förskolor på stadsdelsområde*.

I slutet av 2024 var andelen inskrivna barn i åldersgruppen 1–5 år i kommunal förskola drygt 61,5 procent av det totala antalet inskrivna barn i staden. Motsvarande andel för fristående förskolor var knappt 37,5 procent. En procent av barnen i Stockholms stad var inskrivna i pedagogisk omsorg. Hägersten-Älvsjö hade högst andel inskrivna barn i den kommunala förskolan (74,7 %), medan Södermalm var det stadsdelsområde med högst andel barn inskrivna i fristående förskolor (51,2 %).⁹

2.3 Inskrivningsgrad

I december 2024 var totalt 87,5 procent av barnen i stadens befolkning inskrivna i förskolan. Bland barn 2–5 år var inskrivningsgraden 94,8 procent.¹⁰ Mellan åren 2022–2024 minskade antalet inskrivna barn i förskolan.¹¹ Minskningen behöver ses i relation till att även antalet 1–5 åringar i befolkningen minskade under samma period.¹² Samtidigt som antalet barn i förskolan minskade så ökade inskrivningsgraden under samma period (+1 procentenhet). Den högsta ökningen finns bland barn i 1–2 års ålder.¹³

Tabell 2:1 Inskrivningsgrad bland barn i Stockholms stads befolkning, oavsett regiform, 2022–2024

År	Andel barn per ålder (%)					Andel barn per åldersgrupp (%)			
	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	Totalt	1–2	2–5	3–5
2024	59,0	94,0	95,2	95,5	94,5	87,5	76,2	94,8	95,1
2023	58,8	94,1	95,0	95,0	94,4	87,4	77,0	94,6	94,8
2022	58,5	93,7	94,7	94,9	94,3	86,5	75,4	94,4	94,6

Källa: Sweco

Den 1 juli 2023 trädde ändringar i skollagen i kraft som ger hemkommunen ansvar för att öka deltagandet i förskola. Lagstiftningen riktar in sig mot barn från och med hösten det året barnet fyller tre år.¹⁴ Sett till hela staden och för förskolor oavsett regiform så var inskrivningsgraden för åldersgruppen 3–5 år 2024 95,1 procent, vilket var en ökning med 0,3 procentenheter sedan 2023. I slutet av 2024 hade Hägersten-Älvsjö den högsta inskrivningsgraden (97,2 %) i åldersgruppen medan Skärholmen

⁹ Bilaga 5. Antal och andel inskrivna barn per regi och verksamhetsform 2024.

¹⁰ Bilaga 4. Antal och andel inskrivna barn per stadsdelsområde 2022–2024.

¹¹ Bilaga 4. Antal och andel inskrivna barn per stadsdelsområde 2022–2024.

¹² Bilaga 2. Barn i befolkningen 1–5 år.

¹³ Bilaga 4. Antal och andel inskrivna barn per stadsdelsområde 2022–2024.

¹⁴ Skolverket (2024), *Kommuners arbete för fler barn i förskolan*.

hade den lägsta (89,8 %), vilket är en minskning med 1,2 procentenheter sedan 2023. Inskrivningsgraden minskade även i Hässelby-Vällingby. Kungsholmen är det stadsdelsområde där inskrivningsgraden ökade mest bland barn 3–5 år, 97,1 procent var inskrivna 2024 – en ökning med 1,1 procentenheter sedan 2023. Skarpnäcks inskrivningsgrad var oförändrad, medan resterande stadsdelsområden visade på en ökning i inskrivningsgrad sedan 2023 bland barn 3–5 år.¹⁵

Tabell 2:2 Inskrivningsgrad bland barn 3–5 år i befolkningen per stadsdel, 2022–2024, oavsett regiform

Stadsdelsområde	2022	2023	2024
Bromma	96,4	96,5	97,1
Enskede-Årsta-Vantör	95,3	94,6	95,1
Farsta	95,3	95,8	96,1
Hägersten-Älvsjö	96,9	97,1	97,2
Hässelby-Vällingby	93,6	94,0	93,6
Järva	89,1	89,4	90,1
Kungsholmen	95,3	96,0	97,1
Norra innerstaden	94,5	95,3	95,4
Skarpnäck	96,7	96,7	96,7
Skärholmen	90,6	91,9	89,8
Södermalm	96,4	95,6	96,0

I siffrorna nedan är barn med tillfälliga personnummer, barn med okänd adress eller barn med skyddad identitet inte inräknade. Sammanlagt för staden rör det sig om drygt 490 barn för 2024. Mätdatumet är den 31/12–2024. Källa: Sweco

2.4 Tillgång till förskollärare¹⁶

Informationen under detta kapitel kommer från egenkontrollen genomförd i oktober samt statistik hämtad från ILS-webben i augusti 2025. Egenkontrollen har inte besvarats av alla fristående

¹⁵ Bilaga 4. *Antal och andel inskrivna barn per stadsdelsområde 2022–2024.*

¹⁶ I statistiken ingår även kommunövergripande verksamheter (KÖV), verksamheter som tar emot barn från hela Stockholm. Det handlar om kommunövergripande förskoleverksamheter som riktar sig till barn med språkstörning, hörselnedsättning respektive flerfunktionsnedsättning. Dessa har generellt större personaltäthet och fler förskollärare än andra förskolor.

förskolor, och det finns även skillnader i mätdatum mellan Egenkontrollen och inhämtande av statistik från ILS-webben. Detta kan förklara de skillnader som syns i den officiella statistiken och informationen redovisad i denna del.

2.4.1 Andel legitimerade förskollärare

Genomsnittet av andelen legitimerade förskollärare i stadsdelsområdena har under 2025 ökat för förskolor i enskild regi, från 29,9 procent till 32 procent. För förskolor i kommunal regi är siffran densamma som för 2024 (37,1%).¹⁷ Därmed har förskolor i kommunal regi fortsatt det högsta genomsnittet av legitimerade förskollärare. Bland de kommunala förskolorna var andelen högst i Järva, 40,7 procent, medan andelen var som lägst i Bromma och Skarpnäck, 34,1 procent.¹⁸

2.4.2 Undervisning av legitimerade förskollärare

I kommunala förskolor har antalet barngrupper med tillgång till legitimerade förskollärare ökat under perioden 2023–2025. Hösten 2025 saknade 18 av 1 831 (1 %) av barngrupperna legitimerad förskollärare.¹⁹ För de fristående förskolorna saknas uppgifter om antalet barngrupper med legitimerade förskollärare. Egenkontrollen efterfrågar däremot antalet förskolor som saknar legitimerade förskollärare. Av de svarande förskolorna uppger 14 förskolor (3,8 % av svarande) att de saknade legitimerade förskollärare, vilket är samma nivå som 2024. Sammantaget visar båda måtten på en positiv utveckling av tillgången till legitimerade förskollärare oavsett regiform, Se Egenkontrollen, Bilaga 13. *Metodbeskrivning*.

2.4.3 Antal barn per legitimerad förskollärare

Antalet barn per legitimerade förskollärare var 2025 lägre i förskolor i kommunal regi (13,7), i jämförelse med fristående förskolor (16,6). Mellan 2024–2025 minskade antalet barn per förskollärare generellt i staden, oavsett regiform. Den största minskningen av antalet barn per förskollärare skedde i de fristående förskolorna (-0,7).

Bland förskolor i kommunal regi var Skarpnäck och Hägersten-Älvsjö de stadsdelsområden med det högsta antalet barn per legitimerad förskollärare (16,2). Bland de kommunala förskolorna

¹⁷ Notera att här presenteras den genomsnittliga andelen för alla stadsdelsområden för enskild regi och kommunal regi. Andelen för Stockholmstad som hel var för den kommunala regin 37,3 procent för både 2024 och 2025.

¹⁸ Bilaga 6. *Andel legitimerade förskollärare*.

¹⁹ Bilaga 7. *Barngrupper som saknar legitimerade förskollärare 2023–2025*.

hade Järva den största minskningen av antalet barn per förskollärare (-1,4). Därefter kommer Skärholmen för vilka antalet minskade med -1,1 barn per legitimerad förskollärare. Järva hade även det lägsta antalet barn per förskollärare, (11,9), följt av Hässelby-Vällingby (12,4).²⁰

2.5 Vårdnadshavare och förskola

Varje år genomför Stockholms stad en enkätundersökning riktad till samtliga vårdnadshavare med barn i förskola, oavsett regiform. Undersökningen omfattar även pedagogisk omsorg.

I undersökningen för 2025 ökade andelen vårdnadshavare som är nöjda med sitt barns förskola jämfört med tidigare år i staden som helhet, 90 procent jämfört med 89 procent 2024. Helhetsomdömet om förskolan ökade både bland vårdnadshavare med barn i kommunal förskola, 90 procent, och fristående förskola, 91 procent. Utifrån staden som helhet fanns nästan ingen skillnad i svaren beroende på om vårdnadshavarnas barn är flickor eller pojkar. Den största skillnaden i nöjdhetsgrad mellan regiformerna finns i påståenden som berör information om barnets lärande och utveckling i förskolan, information om maten samt om förskolans ledning upplevs tillgänglig.²¹

2.6 Kommentar

Stadsdelsområdena har olika karaktär och förutsättningar, vilket gör det nödvändigt med olika prioriteringar och arbetssätt inom de olika områdena.

Tabell 2:3 Antal förskolor i staden som helhet, uppdelat per regiform, antal och procentandel inom parentes

Staden som helhet	2024	2025
Antal (andel) förskolor	949 (100)	906 (100)
- Varav förskolor i enskild regi	438 (46,2)	423 (46,7)
- Varav förskolor i kommunal regi	511 (53,8)	483 (53,3)

Källa: *Förskola i Stockholm 2024* samt Bilaga 3. *Antal förskolor per stadsdelsområde*

Staden som helhet har en högre andel förskolor i kommunal regi (53,3 %), i jämförelse med förskolor i fristående regi (46,7%).

²⁰ Bilaga 8. *Antal barn per legitimerad förskollärare 2024–2025.*

²¹ Stockholms Stad (2025), *Vårdnadshavare Förskola.*

Skillnaderna mellan regiformer har minskat med 0,5 procentenheter mellan åren 2024 och 2025.

Tabell 2:4 Antal och andel inskrivna barn per regiform, antal och andel i procent inom parentes

Tabellen inkluderar data över barn inskrivna i pedagogisk omsorg, vilka uppgår till 1 procent av totalen.

Staden som helhet	2023	2024
Antal inskrivna barn (andel)	46 350	45 562
- Varav antal (andel) barn inskrivna i en förskola i enskild regi	17 394 (37,5)	17 046 (37,4)
- Varav antal (andel) barn inskrivna i en förskola i kommunal regi	28 484 (61,5)	28 076 (61,6)

Källa: Förskola i Stockholm 2024 samt Bilaga 5. Antal och andel inskrivna barn per regi och verksamhetsform 2024.

Mellan åren 2023 och 2024 var det en liten ökning av antalet barn som går i en förskola i kommunal regi, från 61,5 procent till 61,6 procent. Förskolor i fristående regi har motsvarande minskning. Under samma tidperiod ökar andelen barn som är inskrivna i förskolan, samtidigt som antalet barn som går i förskolan minskar. Förklaringen till detta är att det är en minskning av barn i befolkningen i åldersgruppen 1–5 år.

Minskningen av antalet barn 1–5 år i befolkningen är en gemensam utmaning som påverkar alla stadsdelsområden. Sett till perioden 2022–2024 är minskningen av antalet barn i befolkningen större mellan åren 2022–2023, än vad den är mellan åren 2023 och 2024. Under hela tidsperioden är Hässelby-Vällingby det stadsdelsområde som har den största minskningen, med drygt 430 barn. Detta motsvarar en minskning på drygt 9,2 procent. Farsta har nästan en motsvarande siffra, med en minskning på 9,1 procent. Detta kan jämföras med Norra innerstaden, där barnantalet minskar med 1,4 procent, vilket motsvarar 102 barn.²² Även om färre födda barn påverkar alla stadsdelsområden kan förskoleförvaltningen konstatera att i vissa områden är minskningen mer påtaglig och kommer påverka verksamheterna i högre utsträckning.

Deltagandet i en förskola av god kvalitet är en viktig skyddsfaktor, särskilt för barn som lever i socioekonomiskt utsatta områden. Forskningen visar även att tillgången till förskollärare är av stor

²² Bilaga 2. Barn i befolkningen 1–5 år.

betydelse för kvaliteten i förskolans undervisning och utbildning.²³ Skolverkets rapport om *Segregation och likvärdighet i förskolan* analyserar sambandet mellan förskollärary- och personaltätheten och sammansättningen av barn i förskolor runt om i landet. I rapporten framgår att förskolor med en högre andel barn från låg socioekonomisk bakgrund och barn med utländsk bakgrund kännetecknas av något högre personaltäthet, men en lägre andel legitimerade förskollärare. Vidare framgår att det finns en segregation efter barns socioekonomiska bakgrund och migrationsbakgrund mellan olika förskolor, samtidigt som det enligt rapporten inte sker någon större kompensatorisk resursfördelning²⁴ till förskolan. Rapporten visar även att segregationen är högre för barn från familjer med låg inkomst än för familjer med hög inkomst. Samma mönster syns för barn med utländsk bakgrund kontra barn med svensk bakgrund.²⁵ Förskoleförvaltningen vill betona att även om analysen utgår från ett nationellt perspektiv, så är resultatet av intresse även i ett lokalt perspektiv.

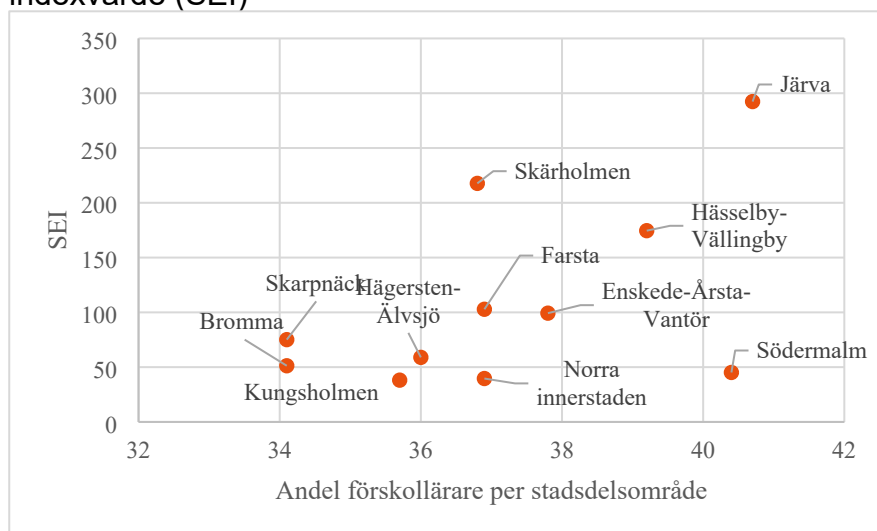
Järva, med det högsta socioekonomiska indexvärdet har den högsta andelen legitimerade förskollärare i stadens kommunala förskolor. Sambandet mellan ett högt indexvärde, och en högre andel förskollärare syns dock inte i alla stadsdelsområden. Detta blir tydligt både för Skärholmen och Södermalm där andelen förskollärare inte avspeglar sig i indexvärdet. Värt att notera gällande Södermalm, liksom Bromma och Kungsholmen, är att förskolor som är kommunövergripande verksamheter (KÖV) ingår i statistiken. Dessa förskolor har på grund av barngruppernas inriktning och sammansättning en högre andel förskollärare och ett lägre barnantal. Detta kan även gälla enskilda avdelningar i stadsdelsområdenas förskolor. Omfattningen av förekomsten av sådana avdelningar saknar förskoleförvaltningen uppgifter om.

²³ Se exempelvis OECD (2017), *Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care* och Vetenskapsrådet (2015), *En likvärdig förskola för alla barn – innebörder och indikatorer*.

²⁴ För mer information om resursfördelning utifrån socioekonomiska bakgrundsfaktorer till förskolor i Stockholms stad, se Bilaga 1 *Socioekonomiskt index*.

²⁵ Skolverket (2025), *Segregation och likvärdighet i förskolan*.

Diagram 2:1 Samband mellan andelen legitimerad förskollärare utifrån stadsdelsområdet socioekonomiska indexvärde (SEI)²⁶

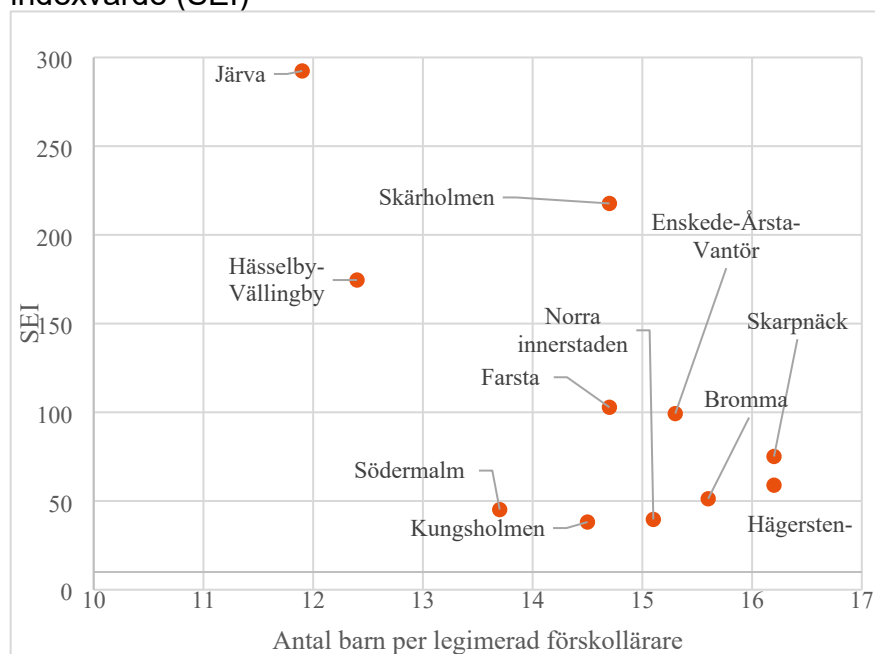

Källa: Sweco; Egenkontrollen; ILS tertial 2, 2025 (augusti)

²⁶ Bilaga 1. Socioekonomiskt index och Bilaga 6. Andel legitimerad förskollärare.

Likt 2024 finns det heller inget tydligt samband mellan ett stadsdelsområdets socioekonomiska indexvärde, och antalet barn per legitimerade förskollärare, även om skillnaderna är större än året innan. Järva, det området med det högsta indexvärdet har det lägsta antalet barn per legitimerade förskollärare, och Hässelby-Vällingby den näst lägsta. Samtidigt har Södermalm och Kungsholmen ett lågt indexvärde, och två av de lägre siffrorna på antal barn per legitimerad förskollärare (se kommentar ovan rörande KÖV).

Diagram 2:2 Samband mellan antal barn per legitimerad förskollärare utifrån stadsdelsområdet socioekonomiska indexvärde (SEI)²⁷

Källa: Sweco; Egenkontrollen 2025; ILS tertial 2, 2025 (augusti)

Den årliga förskoleundersökningen, som besvaras av vårdnadshavare, är ett viktigt mått på servicekvalitet. Enligt undersökningen är vårdnadshavare generellt sett nöjda med förskolorna i staden, oavsett regi. Det finns vissa skillnader mellan regiformer, men nöjdheten ökar generellt sett både för förskolor oavsett regiform. Likt föregående år menar förskoleförvaltningen att vissa resultat i undersökningen kan vara relevanta som kvalitetsmått i det systematiska kvalitetsarbetet, till exempel delar om upplevd trygghet och samarbete med hemmet. Förvaltningen menar dock att resultat från förskoleundersökningen i begränsad omfattning kan användas som kvalitetsmått för undervisning, eftersom det kräver

²⁷ Bilaga 1. Socioekonomiskt index och Bilaga 8. Antal barn per legitimerad förskollärare 2024–2025.

förståelse för både förskolans nationella uppdrag samt kunskap i pedagogik och om barns utveckling.

Uppföljning och analys

Analysdelen av rapporten fokuserar på tre områden:

1. Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse
2. Förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling
3. Förskolans kompensatoriska uppdrag

Kapitlet *Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse* beskriver hur stadsdelsförvaltningarna har arbetat med implementeringen av den reviderade läroplanen för förskolan, Lpfö18 (2025). I kapitlet *Förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling* ingår uppföljning och analys av både det språkutvecklande arbetet med barnen och förskolepersonalens kunskaper i yrkessvenska. Kapitlet *Förskolans kompensatoriska uppdrag* beskriver stadsdelsförvaltningarna arbete för att öka deltagandet i förskolan, både när det kommer till inskrivningsgrad och närvaro. Vidare tar kapitlet upp det socioekonomiska tilläggsbeloppet och den samverkan som sker i stadsdelsområdena.

Varje kapitel är indelat i avsnitt som består av en bakgrund, uppföljning för 2025 samt en kommentar om området.

3. Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse

3.1 Systematiskt kvalitetsarbete i kommunal regi

Systematiskt kvalitetsarbete innebär att kontinuerligt och systematiskt planera, följa upp, analysera och utveckla utbildningen. Huvudmannen ansvarar för att på huvudmannanivå bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete och rektor har motsvarande krav på sig för enhetsnivå. I genomförandet av det systematiska kvalitetsarbetet ska förskollärare och arbetslag medverka. Inriktningen i arbetet ska vara de mål som finns i skollagen och målen i förskolans läroplan.²⁸ Syftet är att höja kvaliteten på undervisningen och andra delar av utbildningen för alla barn för att främja deras utveckling och lärande.

²⁸ Skollagen (SFS 2010:800), 4 kap. 3–5 §.

Från den första juli 2025 började förskolans reviderade läroplan att gälla.²⁹ En stor del av uppföljning av de nationella målsättningarna tar sin utgångspunkt i läroplanen. Det är därför av vikt att förskollärare, rektor och huvudman är medvetna om när förändringar i styrdokumentet sker och hur detta påverkar inriktning på utbildningen. Förskoleförvaltningen bedömer därför att det är relevant att följa upp hur stadsdelsförvaltningarna planerar för att implementera läroplansförändringarna i verksamheterna.

Ett av förskolenämndens uppdrag är att leda och följa upp den stadsövergripande kvalitetsutvecklingen i Stockholms stads förskolor och att stödja utvecklingen av stadsdelsnämndernas kvalitetsarbete. Det systematiska kvalitetsarbetet omfattar både kommunala mål som är definierade i kommunfullmäktiges årsbudget och nationella mål som är definierade i läroplanen för förskolan. Rapporten *Förskola i Stockholm 2024*³⁰ samt rapporten *Styrningens möjligheter och hinder från 2023*³¹ belyser stadens komplexa organisation och behovet av ett stadsövergripande kvalitetssystem som stödjer utvecklingen av förskolans läroplansuppdrag. *Styrningens möjligheter och hinder* ger även en övergripande bild av utbildningens kvalitet i staden som helhet.

I kommunfullmäktiges budget 2025³² fick förskolenämnden ett fortsatt uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna arbeta för ökad likvärdighet i bedömningen av utbildnings- och undervisningskvaliteten i stadens förskolor. Förskoleförvaltningen påbörjade arbetet under 2024 och arbetet är baserat på Skolverkets nationella kvalitetssystem för skolväsendet. Kvalitetssystemet syftar till att öka likvärdighet och kvalitet i utbildningen samt ge bättre förutsättningar för barns utveckling och lärande. Målsättningarna ska tillsammans med delmål och indikatorer bidra till att skapa nationell samling kring de prioriterade områdena likvärdighet, kvalitet, utveckling och lärande.³³ Detta arbete har fortsatt under 2025.

²⁹ Skolverket (SKOLFS 2025:23), *Läroplan för förskolan – Lpfö 18 reviderad 2025*.

³⁰ Stockholm stad (Dnr FÖF 2024/409), *Förskola i Stockholm 2024*.

³¹ Stockholm stad (2023), *Styrningens möjligheter och hinder*.

³² Stockholm stad (Dnr KS 2024/939), *Budget 2025*.

³³ Skolverket (2025), *Systematiskt kvalitetsarbetet*,
<https://www.skolverket.se/styrning-och-ansvar/styrning-och-kvalitetsarbete/systematiskt-kvalitetsarbete> (Hämtad 2025-12-12)

3.1.1 Bakgrund

Ändringarna i förskolans reviderade läroplan innebär i korthet att:

- Förskollärare får ett tydligare ansvar för att undervisningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt för valet av arbetssätt och lärverktyg.
- Förskollärare får även ett tydligare ansvar för att främja högläsning, språkutveckling och fysisk aktivitet.
- Arbetslagets roll i det språkutvecklande och hälsofrämjande arbetet förstärks.
- Det finns inte några krav på att digitala lärverktyg ska användas i förskolan. De lärverktyg som används i förskolans undervisning ska främst vara analoga.
- Rektorn får ett tydligare ansvar för att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt att utbildningen utgår från kunskap om vilka arbetssätt och lärverktyg som bäst gynnar barns utveckling.³⁴

3.1.2 Uppföljning 2025

Förskolenämnden har ett uppdrag att stödja stadsdelsnämnderna. Nämnden ska vidare samordna stadsövergripande frågor och konsekvenser som följer av nya lagar och andra nationella styrdokument, till dess att de är väletablerade i organisationen. I underlagen till *Förskolerapport 2025* har förskoleförvaltningen ställt frågor till stadsdelsförvaltningarna om hur de planerar att genomföra implementeringen, vilka utmaningar som de har identifierat samt om de har behov av stöd.

Implementering av reviderad läroplan för förskolan

Stadsdelsförvaltningarna beskriver att de planerar för en långsiktig implementering på tre nivåer: huvudman, rektor och arbetslag. Flertalet skriver att de deltagit på Skolverkets fortbildningsdag, använt sig av Skolverkets kunskapsöversikt *Att ställa frågor och söka svar*³⁵ samt beställt den reviderade läroplanen till samtliga medarbetare. Rektorerna i stadsdelarna arbetar med att säkerställa att implementeringen blir integrerad i ordinarie forum, som arbetsplatsträffar, på utvecklingsdagar, pedagogiska forum och att det finns en plan för fortsatt arbete.

Vidare beskriver stadsdelsförvaltningarna att implementeringen innefattar både diskussioner, workshops och i samtalen med

³⁴ Skolverket (SKOLFS 2025:23), *Läroplan för förskolan*.

³⁵ Skolverket (2020), *Att ställa frågor och söka svar*.

förvaltningarna framgår det att det viktigaste är reflektionen, dialogen och tolkningarna kring förändringarna. Flera stadsdelsförvaltningar nämner särskilt utmaningen med skrivningen kring digitalisering: *För barn i åldern under 2 år bör endast analoga lärmaterial användas. För barn i övriga åldrar bör eventuell användning av andra lärmaterial än analoga ske med stor restriktivitet.* Detta har i sin tur medfört att dessa stadsdelsförvaltningar har reviderat styrdokument, förhållningssätt och ställningstaganden samt planerar att ta fram stödmaterial till både arbetsplatsträffar och forum där medarbetarna möter vårdnadshavare. Vissa stadsdelsförvaltningar menar att läroplansförändringen har inneburit ett minskat fokus på kompetensutveckling kring digitalisering och i stället ett ökat fokus på förskollärares förmåga att bedöma när och i vilka sammanhang det kan vara passande för arbetslaget att använda digitala verktyg.

Några förvaltningar beskriver redan genomförda, initierade eller planerade insatser kring skrivningen om förskollärares ansvar för undervisning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Bromma, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen och Farsta stadsdelsförvaltningar beskriver sitt deltagande i Ifous-programmet *Förskolebarns förändrade kunnande*. Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning beskriver en kompetenshöjande insats, *Leda som arbetslag*, som syftar till att ge förskollärarna verktyg att leda sina kollegor i undervisningens genomförande. Norra Innerstadens stadsdelsförvaltning beskriver att de planerar ett deltagande i ett 3-årigt Ifous-program för förskollärare där det förändrade uppdraget i undervisningen samt ledarskapet och ansvaret kommer att belysas.³⁶

Flertalet stadsdelsförvaltningar beskriver sitt arbete kring språk som väl fungerande. De nämner olika sätt att arbeta strukturerat med högläsning och att boksamtal är en prioriterad metod. Andra arbetssätt som lyfts fram är TAKK (Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation) och bildstöd, därutöver nämner de flertalet utbildade Språk, Läs- och skrivutvecklare. Det språkutvecklande arbetet följs upp på kvalitetsdialoger med arbetslagen samt på olika nivåer i styrkedjan. Enskede-Årsta-Vantör beskriver att de arbetar med Ifous processtöd kring språk.

³⁶ Ifous står för innovation, forskning och utveckling i skola och förskola. De är ett fristående forskningsinstitut, drivet som ideell förening, som stödjer arbete med forskning och utveckling inom skolväsendet. Ifous (U.Å.), *Om Ifous*, <https://ifous.se/about/> (Hämtad 20-12-12)

Utmaningar med implementeringen

I Skolverkets *Redovisning av uppdrag om en översyn av läroplan för förskolan*³⁷ använder Skolverket sig av begreppen känd, accepterad respektive tillämpad för att illustrera olika faser i implementeringsarbetet. Känd kan sägas vara den första fasen där målgrupperna känner till att läroplanen har reviderats, accepterad är den fas där målgrupperna fått fördjupad förståelse genom diskussioner och kollegialt lärande och tillämpad är fasen där målgrupperna arbetar i enlighet med läroplanens intentioner.

Stadsdelarna beskriver att en av utmaningarna i implementeringen är tid. På huvudmannanivå finns ett behov skapa en samsyn och gemensam tolkning av läroplanens revideringar. Medan på arbetslagsnivå behöver medarbetarna få tid till fördjupning, reflektion och samtal kring läroplanens innehåll. Detta för att ge utrymme för att skapa en helhetsförståelse för läroplanens innehåll, inte enbart för de reviderade delarna. Det finns även ett behov av att skapa en gemensam förståelse för olika begrepp och vad det stärkta förskolläraryrket innebär.

Svaren visar behovet av närvarande ledare som aktivt kan driva förändringsarbetet där rektorer, biträdande rektorer och andra stödfunktioner tillsammans ges tid för att tillsammans kunna diskutera och fördjupa sin förståelse för vad förändringarna innebär för verksamheten. Stadsdelarna beskriver också ett behov av att stärka kompetensen hos rektorer och förskollärare att arbeta utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, där det blir viktigt att rektorer får tillräckligt stöd i sitt pedagogiska ledarskap.

I förskoleförvaltningens kvalitetsdialoger med stadsdelsförvaltningarna framgår att en utmaning på undervisningsnivå kan bli att förskollärare behöver göra ett aktivt val gällande hur och när arbetslaget ska använda digitala verktyg samt leda dem i den processen. En följd av detta kan bli att formulera val av metoder kopplat till önskade resultat av undervisning och här beskriver stadsdelarna ett behov att utveckla strukturer för uppföljning och analys som är konkreta och användbara i praktiken.

Behov av stöd eller samordning från förskoleförvaltningen

Skolverket har anordnat olika implementeringsaktiviteter till olika målgrupper i samband med revideringen av läroplanen för förskolan, som till exempel en inledande informationskampanj för

³⁷ Skolverket (Dnr 2017:783), *Redovisning av uppdrag om en översyn av läroplan för förskolan*.

att göra den reviderade läroplanen känd för målgrupperna. Myndigheten tar även fram material som målgrupperna kan använda som stöd för implementeringen av läroplanen. För att göra innehållet i läroplanen accepterat behöver huvudman, eller rektor, därefter anpassa innehållet till respektive målgrupp för att möjliggöra diskussion, reflektion och kollegialt lärande på olika nivåer i organisationen. Skolverkets olika insatser bidrar gemensamt till implementeringen på längre sikt.

Flera stadsdelsförvaltningar beskriver också ett implementeringsarbete som startade långt innan den reviderade läroplanen för förskolan trädde i kraft, och menar att de därför inte har något behov av stöd. De stadsdelsförvaltningar som beskriver behov av stöd vill gärna att stödet ska innefatta kompetensutveckling, att materialet ska vara digitalt och innehålla konkreta exempel. Några beskriver att behovet av stöd ska vara kompetensutvecklande insatser och utbildningsmaterial till rektorer och biträdande rektorer gällande till exempel rektors uppdrag enligt skollagen och ansvaret för att bedriva verksamhet på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Flera stadsdelsförvaltningar ingår i olika forskningsprojekt med bland annat Ifous som de anser hänger ihop med implementeringen av läroplanen och stödet från förskoleförvaltningen kan här vara att fortsatt verka för praktisk forskning.

3.1.3 Kommentar

Förskoleförvaltningen har i första hand kartlagt stadsdelsförvaltningarnas planering för implementeringen av förskolans reviderade läroplan, vilka utmaningar de har identifierat samt om behov av stöd finns. Förvaltningen har identifierat gemensamma nämnare och framgångsrika arbetssätt samt utmaningar och behov av stöd som bör adresseras i det fortsatta arbetet.

En sådan gemensam nämnare är att stadsdelsförvaltningarna har en långsiktig plan för implementeringen på flera nivåer. Förskoleförvaltningen instämmer i att en långsiktig plan för implementering är en framgångsfaktor i arbetet. En utmaning som framkommer i underlagen är bristen på tid och vikten av närvarande ledare för att möjliggöra implementeringen av den reviderade läroplanen. Förvaltningen instämmer även i att tid är en utmaning, men menar att det är viktigt att prioritera implementeringen av läroplansförändringarna i och med att läroplanen reglerar förskolans uppdrag.

I underlagen framkommer att det finns ett behov av att stärka kompetensen hos rektorer och förskollärare att arbeta utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Förskoleförvaltningen delar stadsdelsförvaltningarnas bild av att förskollärare kommer att behöva leda arbetslaget i att göra aktiva val gällande hur och när de ska använda digitala verktyg. En utmaning för detta menar även förskoleförvaltningen kan bli att formulera val av arbetssätt och lärverktyg kopplat till önskade resultat av undervisning. Här beskriver stadsdelsförvaltningarna ett behov att utveckla strukturer för uppföljning och analys som är konkreta och användbara i praktiken något som förskoleförvaltningen instämmer i skulle kunna vara stödjande.

Flera stadsdelsförvaltningar ingår i olika forskningsprojekt och förskoleförvaltningen ser att det är fortsatt viktigt att förvaltningen utvecklar samarbeten för praktisk forskning. Det är viktigt med praktisk forskning, dels som ett bidrag i verksamhetsutveckling, dels för forskningen i sig. Samtidigt menar förskoleförvaltningen att forskning inte kan ersätta generella implementeringsinsatser, utan menar att det finns ett behov av fortbildningsinsatser som får en spridning i hela organisationen.

4. Förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling

Detta kapitel berör på olika sätt förskolans uppdrag att skapa förutsättningar för barn att utveckla det svenska språket. Det första avsnittet handlar om det språkutvecklande arbetet och det andra avsnittet handlar om förskolepersonalens kompetens och kunskapsnivå i svenska. I förskolans läroplan betonas språkutveckling som en central del av utbildningen.

Rapporten *Förskola i Stockholm 2024* beskrev dels hur förskolan arbetar för att stärka förskolepersonalens kompetens och kunskapsnivå i yrkessvenska, dels grundskolans återkoppling av *Hitta språket* vid övergång från förskola till förskoleklass. Därutöver följde förskoleförvaltningen under kapitlet *Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse* upp stadsdelarnas systematiska kvalitetsarbete gällande språkutveckling.

4.1 Språkutvecklande arbete

4.1.1 Bakgrund

Rapporten *Förskola i Stockholm 2024* beskrev hur flertalet stadsdelsförvaltningar hade identifierat behov av att konkretisera läroplanen genom att förtydliga vad undervisningen ska fokusera på och hur den ska genomföras, samt vilka språkliga förmågor och färdigheter barnen förväntas utveckla under sin tid på förskolan. Utifrån detta tog förvaltningarna fram strategidokument, policies, stödmaterial, matriser med mera för att styra och stödja arbetslagens språkutvecklande undervisning. Stadsdelsförvaltningarna beskrev att flera nivåer i organisationen var med vid framtagande av dokumenten, men förvaltningen bedömde att dokumenten i olika hög grad var implementerade hos medarbetarna. Utöver detta beskrev flera stadsdelsförvaltningar flera olika återkommande eller tillfälliga kompetensutvecklingsinsatser med syfte att öka medarbetarnas kompetens i den språkutvecklande undervisningen på förskolan samt insatser för att höja deras kunskaper i svenska språket.

För att stärka kompetensen i det språkutvecklande arbetet utbildar förskoleförvaltningen sedan fler år tillbaka kursledare i flerspråkiga barns språkutveckling, där kursledarna i sin tur genomför kurser med medarbetare på förskolorna. Under 2025 inledde förskoleförvaltningen ett arbete med att utveckla utbildning för

barns flerspråkighet i förskolan, i samband med detta pausades kursledarutbildningen. Vidare har förskoleförvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna under 2025 samverkat i två forskningsprojekt med Stockholms universitet respektive Södertörns högskola. Båda projekten syftar till att utveckla förskolans arbete med barns språkutveckling.

Förskoleförvaltningen lyfte även i föregående års rapport att övergripande statistik från *Hitta språket*³⁸ skulle kunna användas för att visa på övergripande mönster även om specifika förskolors barn inte kan följas. Dock behöver grundskolornas återkoppling av *Hitta språket* vid övergångarna utvecklas för att förskolornas skulle kunna använda informationen för att bedöma sitt språkutvecklande arbete.

4.1.2 Uppföljning 2025

Enligt läroplan för förskolan, Lpfö18 (2025) ska förskolan lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska språket och ta tillvara barns nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt så väl som att utmana barnen i deras språkliga utveckling. Barn med annat modersmål än svenska ska även ges möjlighet att utveckla sitt modersmål. Förskolan har även ett ansvar att alla barn får en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt.³⁹ Det innebär att det språkutvecklande arbetet både handlar om att allmänt stärka barns språkutveckling och att ge stöd vid språkliga svårigheter.

Kartläggning av barns språkutveckling

Det språkutvecklande arbetet har varit i fokus i staden under flera år. Uppföljningen 2025 visar att det språkutvecklande beskrivs som väl fungerande men att arbetet skiljer sig både inom och mellan stadsdelsområden. Detta försvårar jämförelsen av den språkutvecklande undervisningen ovanför rektorsnivå. Stadsdelsförvaltningarna bedömer dock att de har tillräckligt inblick i det språkutvecklande arbetet och att det är ett område som förskolorna kan utveckla och förbättra.

³⁸ Hitta språket är ett nationellt, obligatoriskt kartläggningsmaterial som förskoleklassen ska använda för att göra en särskild bedömning av elevernas kunskapsutveckling i svenska eller i svenska som andraspråk. Skolverket (2024), *Kartläggning i förskoleklassen*, <https://www.skolverket.se/prov-och-bedomning/bedomning/bedomningsstod-for-undervisning/kartlaggning-i-forskoleklassen> (Hämtad 2025-12-12).

³⁹ Skolverket (SKOLFS 2025:23), *Läroplan för förskolan – Lpfö 18 reviderad 2025*.

Stadsdelsförvaltningarna beskriver olika metoder, ibland med samma namn, för att följa upp och utveckla den språkutvecklande undervisningen. Ett sådant namn är 'språkmatrix', som används i några stadsdelsförvaltningar som har lite olika betydelse utifrån hur verktyget används. Exempelvis använder Järva, och vissa förskolor i Norra innerstaden, en språkmatrix för att följa upp hur väl undervisningen faller ut. Hässelby-Vällingby har en gemensam språkmatrix för att identifiera barn med språkliga svårigheter⁴⁰ som förskolorna använder i olika utsträckning och på olika sätt. Därtill har vissa rektorer tagit fram egna språkmatriser för att följa barns språkutveckling.

Förskolorna följer barnens språkutveckling i dokumentation på grupp eller individnivå i så kallade lärloggar. Variationen är stor såväl mellan som inom stadsdelsområden i hur dessa lärloggar är utformade eftersom det till stor del bestäms lokalt vilket beskrivits i tidigare uppföljningar. Förskolan dokumenterar även varje barns språkutveckling till utvecklingssamtalen med vårdnadshavare. De flesta stadsdelsförvaltningar nämner att verktyget språkdomäner används för att kartlägga olika språk som barnet möter. Verktyget språkdomäner är ett sätt att beskriva barnet språkliga miljö, det vill säga vilka språk som förekommer i barnets omgivning, och används även vid samtal med vårdnadshavare.

Stadsdelsförvaltningen får huvudsakligen ta del av hur väl det språkutvecklande arbetet fungerar utifrån kvalitetsdialoger och vissa fall även verksamhetsbesök. Kungsholmen lyfter fram att varje förskola beskriver sitt arbete med nationella mål, däribland språkutvecklande arbete, i det systematiska kvalitetsarbetet i ILS⁴¹. Sex stadsdelsförvaltningar har förskoleundersökningens⁴² fråga om språk⁴³ som indikator för uppföljning i ILS och en stadsdel har en indikator om andel medarbetare som gått en utbildning om flerspråkighet och en indikator om antal förskolor som använder verktyget språkdomäner.

Några stadsdelsförvaltningar lyfter upp att grundskolans kartläggning av barn som börjar förskoleklass utifrån Skolverkets

⁴⁰ Termen "språkliga svårigheter" som används i den här rapporten motsvaras av andra termer av vissa stadsdelsförvaltningar.

⁴¹ Integrerat ledningssystem, Stockholms stad som används för planering, uppföljning och utvärdering av verksamheten. Det digitala verktyget för ILS är ILS-webb.

⁴² Förskoleundersökningen är en årlig enkät som staden sänder till vårdnadshavare med barn i förskolan. Stockholms stad (2025), *Vårdnadshavare förskola*.

⁴³ Andel vårdnadshavare som upplever att barnets språkliga förmåga utvecklas i förskolan (använder fler ord, ställer frågor och uttrycker tankar).

material *Hitta språket* skulle kunna användas för att följa förskolornas språkutvecklande arbete. Sju stadsdelsförvaltningar får någon form av återkoppling av *Hitta språket* av grundskolan. I vissa stadsdelsområden får förvaltningen en generell återkoppling på resultaten som de bedömer är användbara för att följa sitt språkutvecklande arbete. Samtidigt framgår det att vissa stadsdelsförvaltningar ser att återkopplingen inte alltid är tillräckligt systematisk eller detaljerad och att det finns ett behov av mer tydlig återkoppling som kan kopplas till respektive förskola.

Gällande språkutvecklande insatser lyfter flera stadsdelsförvaltningar fram satsningar på olika sätt att arbeta mer strukturerat med högläsning, däribland genom att delta i Stockholm stad initierade forskningsprojektet *Förstärkt förskola – dialog och högläsning* i Stockholms universitets regi.⁴⁴ Bromma stadsdelsförvaltning arbetar från och med hösten 2025 med att besöka varje förskola för att observera det språkutvecklande arbetet i barngruppen med en uppföljning två veckor därefter. Flera stadsdelsförvaltningar lyfter även upp olika utbildningar eller andra insatser för att höja kompetensen i det språkutvecklande arbetet.

Stöd vid språkliga svårigheter

Grundläggande för förskolans språkutvecklande arbete är att fånga upp de barn som har språkliga svårigheter. Alla stadsdelsförvaltningar har rutiner för att fånga upp barn i behov av språkligt stöd.

Stödet ska i första hand ske i den ordinarie undervisningen men vid behov kan specialpedagog, logoped eller talpedagog ge stöd till verksamheten på olika sätt. De olika stadsdelsförvaltningarna har löst organisationen av detta på olika sätt. I de större stadsdelarna finns ofta både en specialpedagog lokalt kopplad till rektorsområde och centralt medan i de mindre finns de samlade centralt. Vid behov kan förskolan även rekommendera vårdnadshavare att ta kontakt med externt stöd som exempelvis logoped.

⁴⁴ *Förstärkt förskola – stärkt språk- och kunskapsutveckling hos förskolebarn genom systematiskt arbete med dialog och högläsning* är ett forskningsprojekt som leds av förskoleförvaltningen i samarbete med forskare vid Specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet. Projektet fokuserar på språkutveckling hos femåringar i stadens ytterområden. Fyra stadsdelsförvaltningar deltar i pilotprojektet som startade hösten 2025: Hässelby-Vällingby, Järva, Skarpnäck och Skärholmen, <https://www.su.se/forskning/forskningskatalog/forskningsprojekt/5/forstarkt-forskola-sprakutveckling-hos-forskolebarn-genom-dialog-och-hoglasning-ffem> (Hämtad 2026-02-12).

Stadsdelsförvaltningarna har olika tydlig bild av hur många barn som har kontakt med logoped. Vissa för ingen sådan statistik medan andra har en övergripande bild av behovet. Generellt uppfattar inte stadsdelsförvaltningarna någon ökning av barn med ett utökat behov av stöd och stimulans i sin språkutveckling, så som utvecklingsrelaterade språkliga svårigheter som exempelvis språkstörning, även om det varierar lokalt inom stadsdelsområden.

Två stadsdelsförvaltningar lyfter däremot en utmaning som kan kopplas till flerspråkighet, där barn i högre grad använder engelska under leken vilket enligt dem föranleder högre krav på förskolans språkutvecklande arbete.

4.1.3 Kommentarer

Stadsdelsförvaltningarna fortsätter att utveckla sina metoder och verktyg inom det språkutvecklande arbetet. Formerna för det arbetet, för undervisningen och bedömningen av dessa, skiljer sig på olika sätt åt mellan stadsdelsförvaltningarna vilket förskoleförvaltningen kan konstatera försvårar en samlad bild på den stadsövergripande nivån.

Förskoleförvaltningen har följt upp hur stadsdelsförvaltningarna genom sitt systematiska kvalitetsarbete skapar sig en tillräcklig bild av förskolornas språkliga arbete för att bedöma dess kvalitet.

Begreppet kvalitet kan delas upp i tre aspekter: struktur, process samt resultat. Strukturkvalitet handlar om de förutsättningar som finns i förskolorna i form av till exempel tillgång till utbildad förskolepersonal, lokala och nationella styrdokument som exempelvis läroplanen, fysisk och social miljö, personaltäthet, barngruppernas storlek. I förskolans kontext handlar processkvalitet om interaktion och pedagogiska processer, det vill säga hur undervisningen och verksamheten utformas. Resultat är de effekter på barns lärande och utveckling som förskolans utbildning och undervisning bidrar med.⁴⁵

Stadsdelsförvaltningarna beskrivningar av sitt språkutvecklande arbete kan ses i relation till dessa tre kvalitetsaspekter. Utifrån strukturkvalitet arbetar stadsdelsförvaltningarna med att höja pedagogernas kompetens genom exempelvis utbildningar i flerspråkighet, högläsning och pedagogisk dokumentation vilka

⁴⁵ Persson, S. (2021), *Pedagogiska relationer i förskolan*, <https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR151122> (Hämtad 2025-12-12).

förväntas stärka undervisningen respektive förmågan att bedöma undervisningens resultat. I fråga om processkvaliteten är det flera förvaltningar som nämner högläsning som något viktigt för att stärka barns språkutveckling. Förskoleförvaltningen instämmer i denna bedömning utifrån det vetenskapliga stöd som finns för högläsningens betydelse för små barns språkutveckling

Skärholmen beskriver att förvaltningen har en ansats att följa barnens lärande på förvaltningsnivå och att förvaltningen arbetar på att utveckla former för att synliggöra dessa resultat. Förskoleförvaltningen bedömer att förvaltningens pågående arbete med att ta fram ett stadsövergripande system för kvalitetsuppföljning kommer att bidra till att följa barns lärande på arbetslags-, rektors- och förvaltningsnivå.

Kartläggningsmaterialet språkdomäner nämns av nio stadsförvaltningar som ett verktyg som används vid kartläggningar av barns språkliga miljö. Förskoleförvaltningen menar att verktyget språkdomäner kan vara relevant för att förstå det enskilda barnens språkliga situation och hur den förändras över tid, men inte för att visa på språklig progression i sig.

Förskoleförvaltningen menar att grundskolornas återkoppling av *Hitta språket* kan ge en övergripande bild av förskolornas språkutvecklande arbete. Precis som förra årets rapport beskrev krävs det att denna återkoppling utvecklas än mer. Årets uppföljning visar att det skett förbättringar i flera stadsdelsområden gällande återkopplingen från grundskolan men det är samtidigt tydligt att utvecklingspotentialen är stor.

Förskoleförvaltningen gör bedömningen att stadsdelsförvaltningarnas arbete med stöd vid språkliga svårigheter generellt fungerar väl. Det finns rutiner för att fånga upp barn som har utvecklingsrelaterade språkliga svårigheter och organisation för att ge stöd till arbetslag och vid behov koppla in externt direkt stöd för barnen.

Två stadsdelsförvaltningar lyfter fram att barn i högre grad använder engelska under leken, vilket kan innebära högre krav på förskolans utvecklande arbete. Förskoleförvaltningen menar att det är något som kan behöva följas närmare.

4.2 Förskolepersonalens kompetens och kunskapsnivå i svenska språket

4.2.1 Bakgrund

Utvecklingsbehovet av att höja kunskaper i svenska språket hos en del av förskolans medarbetare har identifierats i tidigare rapporter och följts upp över tid.

Skolinspektionen uppmärksammade i en rapport från 2023 vikten av tillräcklig kompetens i svenska hos förskolepersonal, i synnerhet på förskolor i socioekonomiskt utsatta områden. Rapporten visar att det språkutvecklande arbetet i barngrupper där majoriteten av barn inte har svenska som modersmål kräver goda kunskaper i svenska hos pedagoger. Vidare visar rapporten att det även krävs en hög kompetens i språkutvecklande arbetssätt för att kunna genomföra läroplansuppdraget utifrån barnens behov och förutsättningar.⁴⁶

Den reviderade läroplanen förstärker det svenska språkets ställning i förskolan vilket Skolverket tydliggör i förskolans nya allmänna råd som började gälla hösten 2025. Enligt dessa har huvudmannen ett ansvar att ”beakta att den personal som anställs har tillräckliga språkkunskaper för att barn ska kunna stimuleras i sin språkutveckling i svenska.”⁴⁷

Sedan 2019 har stadsdelsförvaltningarna genomfört olika insatser för att stärka medarbetares kompetens och kunskapsnivå i det svenska språket med anpassningar utifrån lokala förutsättningar och behov. Mellan 2022 och 2024 utbildades drygt 400 medarbetare i den kommunala förskolan i yrkessvenska. Sedan starten 2023 har åtta stadsdelsförvaltningar deltagit i Skolverkets språkfrämjande utbildningsinsats *Praktisk språk- och kommunikationsträning för förskolepersonal* som genomförs av Hermods utbildning och ytterligare två har börjat använda den sedan dess.⁴⁸ Utbildningen riktar sig främst till medarbetare men omfattar även rektorer och handledare. Två stadsdelsförvaltningar utvecklade i stället egna insatser, Bromma inom den egna förvaltningen och Skärholmen i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen.

⁴⁶ Skolinspektionen (2023), *Huvudmäns och rektors arbete för kvalitet i undervisningen på förskolor i socioekonomiskt svaga områden*.

⁴⁷ Skolverket (2025) *Kommentarer till allmänna råd om styrning och ledning av förskolan*, s. 9.

⁴⁸ Södermalm, Farsta, Hässelby-Vällingby, Hägersten-Älvsjö, Skarpnäck och Enskede-Årsta-Vantör. Järva och Norra innerstadens tillkom under 2024.

Uppföljningen 2024 visade att deltagandet i språkstärkande insatser generellt minskat eftersom utbildningen haft högt deltagande under flera år, med undantag för Järva och Norra innerstaden som påbörjade Skolverkets språkfrämjande utbildning utbildningar först 2024. Stadsdelsförvaltningar pekar på att utbildningen gett ökad motivation och förbättrad språklig förmåga hos deltagarna, liksom större delaktighet i verksamheten och fördjupad förståelse för läroplansuppdraget. Däremot kan inte förvaltningarna dra några generella slutsatser om förbättrad undervisningskvalitet. Uppföljningen identifierar även behov av både mer grundläggande och avancerade insatser, riktade till fler yrkesgrupper exempelvis måltidspersonal.

Genom att inkludera rektorer och handledare syftar Skolverkets språkfrämjande utbildning till att främja en språkutvecklande arbetsplats och stärka organisationens förmåga att stödja medarbetarnas språkutveckling i det dagliga arbetet. Uppföljningen från 2024 visade vikten av att stadsdelsförvaltningarna tillvaratar dessa kunskaper för att långsiktigt säkerställa en språkfrämjande organisation.

Under 2025 har förskoleförvaltningen i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen tagit fram två utbildningar utifrån uppkomna behov och önskemål. Dessa har erbjudits till alla stadsdelsförvaltningar med syfte att stärka förskolepersonalens kunskaper i svenska. En utbildning i yrkessvenska för måltidspersonal som Enskede-Årsta-Vantör har deltagit i. I Skärholmen har två förskolor deltagit i pilotprojektet *Förskolan som språkutvecklande arbetsplats*. Båda dessa fortsätter under våren 2026. Samarbetet kring dessa frågor följs upp i enlighet med den aktivitetsplan som hör till det stadsövergripande *Program för kompetensförsörjning inom förskolan i Stockholms stad*.⁴⁹

4.2.2 Uppföljning 2025

Skolverkets allmänna råd ger följande beskrivning av vad det innebär att all förskolepersonal ska ha tillräckliga språkkunskaper (det allmänna rådet 2):

Det är av stor vikt att förskollärare och övrig personal har tillräckliga språkkunskaper för att barn ska kunna stimuleras i sin språkutveckling i svenska. Detta bör beaktas vid anställningstillfället. Personalen behöver ha tillräckliga kunskaper

⁴⁹ Stockholms stad (U.Å.), *Program för kompetensförsörjning inom förskolan i Stockholms stad*, [bilaga-program-for-kompetensforsorjning-inom-forskolan-i-stockholms-stadpdf](#) (Hämtad 2025-12-12).

för att kunna samtala, läsa högt och introducera nya ord och begrepp för barnen på ett rikt och nyanserat sätt så att bestämmelserna i läroplanen uppfylls. I en stimulerande och språkrik miljö ökar barnens förutsättningar att utveckla det svenska språket.⁵⁰

Det är rektor eller biträdande rektor, ibland med hjälp av specialpedagog, som gör bedömningen av vilka medarbetare som har behov att stärka sin yrkessvenska. Det finns i dagsläget inga fastställda kriterier för bedömning och ingen kravnivå på kunskaper som bedömningen kan ställas i relation till. Rektor eller biträdande rektor utgår från en generell bedömning som dels bygger på egen uppfattning av medarbetares språkliga förmåga i genomförandet av läroplansuppdraget, dels arbetslagets input. Bedömningen och erbjudandet om att delta i kompetensutvecklingsinsatser sker alltid i dialog med medarbetaren och beaktar även dennes motivationsgrad.

Bland stadsdelsförvaltningarna råder det delade meningar om det finns något behov av en stadsövergripande gemensam definition av vad som utgör tillräckliga kunskaper i svenska språket i förskolan. Fem stadsdelsförvaltningar anser att det behövs någon form av gemensam definition för detta. Två stadsdelsförvaltningar anser att det inte behövs och fyra ser att det finns ett behov men är tveksamma till att det går att ta fram något som fungerar bra i praktiken. Det faktiska behovet varierar även med den lokala kontexten.

Frågan handlar i mångt och mycket om hur en sådan definition skulle formuleras och vad den skulle innebära för stadsdelarnas rekryteringar och utbildningsinsatser. Endast en stadsdelsförvaltning är för någon form av test men flera lyfter fram att arbetsprov kan vara användbara för att bedöma den språkliga förmågan. Det är också en fråga om att olika yrkeskategorier ställer olika krav på språklig förmåga. För barns språkutveckling är en god muntlig förmåga viktig hos både barnskötare och förskollärare, medan kravet på skriftlig förmåga är högre hos förskollärare än för barnskötare.

Flera stadsdelsförvaltningar lyfter att tillräcklig svenska skulle kunna vara en del av de grundläggande kraven för att erhålla yrkestitulaturen barnskötare. Det skulle visa på att kunskaper i svenska är grundläggande och viktigt i arbetet med barns språkutveckling.

⁵⁰ Skolverket (2025) *Kommentarer till allmänna råd om styrning och ledning av förskolan*, s. 10.

De stadsdelsförvaltningar som anser att det inte behövs en gemensam definition av vad som utgör tillräcklig svenska lyfter fram att det är tillräckligt att det görs en bedömning av den språkliga förmågan vid rekrytering. Flera stadsdelsförvaltningar lyfter också fram att den förskolepersonal som har svag svenska oftast kommit in som vikarier och utifrån arbetsrättsliga grunder blivit anställda i verksamheten.

Pågående insatser och fortsatt arbete

Under 2025 var det drygt 70 medarbetare i den kommunala förskolan som utbildades för att stärka sin svenska, vilket kan jämföras med drygt 160 under 2024. Minskningen kan delvis förklaras av att många redan gått utbildningen. Omkring 100 medarbetare i fristående förskolor fick under 2025 någon form av utbildning för att stärka sin svenska.

Alla stadsdelsförvaltningar lyfter hur utbildningsinsatser för att höja förskolepersonalens kompetens i svenska språket har stärkt svenskan hos flera medarbetare, men att det även behövs andra kompletterande insatser. Några anledningar till behovet av kompletterande insatser som stadsdelsförvaltningarna anger är att det är krävande för organisationen att medarbetare inte är på plats samt att former för insatserna behöver vara mer differentierade. De flesta stadsdelsförvaltningar lyfter behovet att utveckla organisationens förmåga att i vardagen stärka svenska språket hos de medarbetare som behöver det.

Hässelby-Vällingby lyfter att exempelvis högläsning för barnen även kan stärka pedagogens svenska och lyfter även fram inspiration från Sundbyberg som arbetat framgångsrikt med att stödja pedagoger att utveckla sitt språk i undervisningen. Kungsholmen framhåller att förvaltningen bedömt att det inte är utbildningsinsatser som behövs eftersom de kunnat lösa utmaningar med svag svenska hos vissa medarbetare genom strategisk personalplanering där dessa personer ofta ingår bemanningsteam eller i arbetslag där övriga har god svenska. Södermalm har använt sig av logopedier från den kommunövergripande språkförskolan Bamse för att stärka förskolan som ett språkutvecklande arbete.

Under 2025 har Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Järva, Norra innerstaden och Skärholmen genomfört utbildningsinsatser för att stärka förskolepersonalens kunskaper i svenska språket. Järva och Norra innerstaden har fortsatt med Skolverkets språkfrämjande utbildning och bedömer att behovet håller på att förändras. De

beskriver att det finns ett behov av motsvarande utbildningsinsats för måltidspersonal. Samtidigt beskriver stadsdelsförvaltningen att behovet hos personal som arbetar med barn har minskat eftersom de med störst behov har genomgått utbildningen var på andra utbildningsinsatser har prioriterats. Bromma har avslutat sin allmänna utbildningsinsats och behovet av kompetensutveckling hanteras utifrån den enskilda medarbetaren. Enskede-Årsta-Vantör och Järva har genomfört utbildningsinsatser för måltidspersonal.

Skärholmen beskriver hur förvaltningen ändrat fokus för utbildningsinsatserna från att handla om förmåga att samtala med vuxna till kompetens att tillgodose barnens rätt till det svenska språket. Förvaltningen lyfter att det är svårt att få medarbetare som inte är motiverade att tillgodogöra sig utbildningen och anser att det varit svårt att se vilka effekter utbildningen har haft på undervisningen och hur det kommit barnen till del. Samtliga medarbetare i Skärholmen har tagit del av en föreläsning om vuxnas andraspråksinlärning vilket synliggjort de utmaningar som finns i att lära sig ett andra språk som vuxen samt vikten av arbetsplatsen som arena för språkutveckling. Därav har förvaltningen arbetat vidare med att stärka förskolorna som språkutvecklande arbetsplatser. Skärholmens stadsdelsförvaltning har deltagit i arbetsmarknadsförvaltningen och förskoleförvaltningens gemensamma pilotprojekt *En språkutvecklande arbetsplats* i vilken utvalda förskolor ingår. Skärholmen framhåller vikten av en välfungerande mottagarorganisation där ledning och kollegor stödjer de medarbetare som behöver stärka sin svenska. Som ett led i detta har chefer och nyckelpersoner i Skärholmen tagit del av halvtidsrapporten *Kompetensutveckling i äldreomsorgen* som handlar om hur kollegor kan stödja dem med svenska som andraspråk. Skärholmen har även arbetat med *Suntarbetsliv*⁵¹ om att det krävs ett språkutvecklande förhållningssätt på arbetsplatsen för att den enskilda medarbetaren ska kunna utveckla sin svenska.

Bland fristående förskolor har knappt 20 procent, motsvarande knappt 70 förskolor, identifierat medarbetare i behov av att stärka sina svenskkunskaper, vilket är samma andel som för 2024. En fjärdedel av de fristående förskolorna har genomfört eller genomför kompetensinsatser för att höja medarbetares språkkunskaper, vilket

⁵¹ *Suntarbetsliv* är en ideell förening som grundades 2012 och drivs gemensamt av de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna SKR och Sobona. Syftet är att samla in kunskaper om förebyggande, hälsofrämjande och rehabiliterande insatser inom arbetsmiljöområdet och att göra denna kunskap tillgänglig och användbar på arbetsplatserna inom kommuner, regioner och kommunala företag. Om Suntarbetsliv: <https://www.suntarbetsliv.se/> (hämtad: 2026-01-26)

motsvarar knappt 90 förskolor.⁵² De fristående förskolorna beskriver, liksom 2024, att de har använt sig av möjligheten att delta i Skolverkets satsning för språkfrämjande arbetsplats *Praktisk språk- och kommunikationsträning för förskolepersonal*. De beskrev även andra utbildningar via Skolverket, SFI eller andra fristående kurser och insatser. En del enskilda huvudmän beskriver även att de har arbetat med att utveckla den egna organisationen för att ge ett bättre stöd för medarbetaren i arbetet. Detta sker bland annat genom anpassningar av arbetsscheman, kollegialt stöd och återkoppling samt skrivna rutiner och instruktioner på lättläst svenska.

4.2.3 Kommentar

Förskoleförvaltningen menar att förskolepersonalens kunskaper i svenska språket är en avgörande förutsättning för en undervisning av hög kvalitet. Satsningar på kompetensutveckling i svenska språket för förskolepersonal bör i första hand leda till att undervisningen utvecklas så att barn ges goda möjligheter att utveckla sina språkliga förmågor.

Uppföljningen 2025 visar att de utbildningar i yrkessvenska som genomförts de senaste åren har höjt förskolepersonalens kunskaper i svenska språket men eftersom så många nu genomgått dessa utbildningar behövs nu andra typer av insatser. Flera stadsdelsförvaltningar fokuserar därför nu i högre grad på att utveckla sin organisation för att bli språkutvecklande arbetsplatser. Förvaltningen vill dock tillägga att detta inte utesluter utbildningsinsatser i svenska, men att dessa behöver bli mer fokuserade på olika behov. En lösning skulle kunna vara samordnade utbildningsinsatser mellan de olika stadsdelsområdena. Stadsdelsförvaltningarna skulle även kunna ha nytta av att byta erfarenheter och arbetssätt om hur förskolan som en språkutvecklande arbetsplats kan utvecklas.

Förskoleförvaltningen menar att det finns anledning att undersöka behovet av en gemensam definition av vad som utgör tillräckliga kunskaper i svenska språket för förskolepersonal. Både kopplat till skrivningarna Skolverkets allmänna råd⁵³ och i fråga om enhetlig yrkestitulatur för barnskötare.

⁵² Notera att det därmed är fler fristående förskolor som har genomfört utbildningar för att stärka personalens svenska än som identifierat ett sådant behov. Samma mönster uppträdde även 2024.

⁵³ Skolverket (2025), *Kommentarer till allmänna råd om styrning och ledning av förskolan*, s 9.

5. Förskolans kompensatoriska uppdrag

Enligt skollagen ska förskolan verka kompensatoriskt för att uppväga skillnader i barns olika förutsättningar.⁵⁴ En stor del av detta faller inom begreppet barnhälsa.⁵⁵ Kapitlet har följande delar:

- Arbete för fler barn i förskolan, vilket inkluderar uppsökande verksamhet, erbjudande och reserverande av plats till vissa grupper av barn samt närvaro.
- Socioekonomiskt tilläggsbelopp och särskilt stöd
- Förskolans samverkan med socialtjänst och andra myndigheter

5.1 Arbete för fler barn i förskolan

5.1.1 Bakgrund

Kommuner ska enligt skollagen arbeta för ökat deltagande i förskolan. Lagstiftningen avser två delar: uppsökande verksamhet samt ett årligt erbjudande om plats till vissa barn om allmän förskola⁵⁶, även om vårdnadshavare inte ansökt om plats i förskolan. Båda delarna av lagstiftningen börjar gälla från hösten det året barnet fyller tre år.⁵⁷

Forskning visar att en förskola av hög kvalitet kan ha gynnsamma effekter för barns utveckling och lärande, däribland för barns språkliga utveckling. Samtidigt är barn från svag socioekonomisk bakgrund och barn med utländsk bakgrund överrepresenterade

⁵⁴ Skollagen (SFS 2010:800), 1 kap. 9 §.

⁵⁵ Barnhälsa är ett begrepp som inte definieras i Skollagen men som har börjat att användas inom förskolan som en motsvarighet till elevhälsa. Begreppet barnhälsa innefattar vanligen ett holistiskt perspektiv som inbegriper både psykosocial- och fysisk hälsa.

⁵⁶ Med allmän förskola avses den rätt som barn har från och med höstterminen det år ett barn fyller tre år att få gå i avgiftsfri förskola. Det gäller alla barn, oberoende av föräldrarnas sysselsättning och familjens situation i övrigt. Den avgiftsfria tiden ska vara 525 timmar, vilket motsvarar tre timmar per dag under skolans terminer. Skollagen (SFS 2010:800), 8 kap. 4 §.

⁵⁷ Skyldigheten omfattar bara barn som är folkbokförda i Sverige och gäller om barnet är fött utomlands och vistas i Sverige sedan högst fem år eller om barnets vårdnadshavare är födda utomlands, men nu är bosatta i Sverige och vistas här sedan högst fem år. Skyldigheten gäller oavsett om barnet är fött i Sverige eller utomlands. Skolverket (2024), Kommuners arbete för fler barn i förskolan, Skolverket <https://www.skolverket.se/styrning-och-ansvar/styrning-och-kvalitetsarbete/kommuners-arbete-for-fler-barn-i-forskolan> (Hämtad 2025-12-12)

bland de som inte är inskrivna i förskolan.⁵⁸ Med andra ord finns det en risk att barn som skulle ha stor nytta av förskolans utbildning, inte har tillgång till densamma.

I 2024 års förskoleraport framgick att samtliga stadsdelsförvaltningar hade identifierat barn som inte var inskrivna i allmän förskola. Antalet barn som inte var inskrivna varierade i de olika stadsdelsområdena. Rapporten synliggjorde även att det fanns en differens mellan antalet barn som stadsdelsförvaltningarna angav och vad den officiella statistiken visade. Enligt rapporten kunde en förklaring till detta vara skillnader i när statistiken inhämtades, men det gick inte att utesluta att även mätmetod kunde haft betydelse för differensen.

Vidare framgick det att 2024, likt 2023, var det utmanande att identifiera vilka barn som var folkbokförda i stadsdelsområdet, men inte vistades på folkbokföringsadressen. Det framgick även att det var en variation i antalet barn som utifrån informationsutskick fått erbjudande om förskoleplats.

Samtliga stadsdelsförvaltningar beskrev 2024 att det hade genomfört någon form av uppsökande verksamhet. I huvudsak var insatserna av generell karaktär, där den vanligaste aktiviteten var informationsutskick via brev. Det fanns även exempel på olika former av samverkan med olika aktörer, som till exempel informationsmöten på öppna förskolan. Likt 2023 menade stadsdelsförvaltningarna att relationskapande och det personliga mötet var viktigt för att öka deltagandet i förskolan. Vidare beskrev flera stadsdelsförvaltningar att de hade identifierat vikten av att barn regelbundet deltar i förskolan verksamhet. Utifrån detta planerade flera stadsdelsförvaltningar att utveckla arbetet med att följa barns närvaro i förskolan.

5.1.2 Uppföljning 2025

De två senaste uppföljningarna visar att det finns utmaningar att identifiera vilka barn som var folkbokförda i stadsdelsområdet men inte vistades på sin folkbokföringsadress. För att få en bättre överblick av dessa utmaningar har förskoleförvaltningen i år ställt fler frågor som berör felaktig folkbokföring.

⁵⁸ Prop. 2021/22:132, *Förskola för fler barn*, s. 14.

Stadsdelsförvaltningarna har identifierat barn som saknar förskoleplats

Enligt skollagen ska hemkommunen genom uppsökande verksamhet ta kontakt med vårdnadshavare som har barn som inte är inskrivna i allmän förskola. Kommunen ska även bedriva sådan uppsökande verksamhet för barn inskrivna i pedagogisk omsorg. Vidare har kommunen en skyldighet att erbjuda och reservera en plats i allmän förskola, även om vårdnadshavaren inte har ansökt om en sådan plats.⁵⁹

Sju stadsdelsförvaltningar inhämtar information om vilka barn som ska få detta erbjudande från Barn och elevregistret (BER). Övriga fyra stadsdelsområden uppger inte hur de inhämtar informationen. Det finns en stor variation bland stadsdelsförvaltningarna i hur många barn som har blivit erbjudna och reserverade en plats i förskolan. Järva anger det högsta antalet, 146 – en siffra som även inkluderar barn som saknar placering eller inte står i kö för en förskoleplats, och därmed sträcker sig erbjudande om plats längre än lagkravet. Efter Järva är Norra Innerstaden den stadsdelsförvaltning som har reserverat och erbjudit plats till flest barn, 24. Den stadsdelsförvaltning som reserverade minst antal platser var Skarpnäck, med ett barn. Sammanlagt i kommunen har 225 ⁶⁰ barn blivit erbjudna och reserverade en plats i förskolan. Av dessa har 13 tackat ja till platsen. Det finns även exempel på vårdnadshavare som tackat nej till platsen men sedan sökt egen förskoleplats. I en majoritet av fallen har vårdnadshavarna inte lämnat någon återkoppling på erbjudandet.

Förskoleförvaltningen har i dialog ställt frågor till stadsdelsförvaltningarna om de har försökt ta reda på varför vårdnadshavare inte väljer att sätta sitt barn i förskolan. Skarpnäck anger att de har en hög inskrivningsgrad och i de fall barnet är hemma är det ett aktivt val av vårdnadshavare. Andra stadsdelsförvaltningar anger att det kan handla om att barnet befinner sig utomlands, men ska börja förskola när de är hemma igen.

Stadsdelsförvaltningarna har arbetat med uppsökande verksamhet på olika sätt

Samtliga stadsdelsförvaltningar uppger att de bedriver någon form av uppsökande verksamhet till vårdnadshavare vars barn inte går i

⁵⁹ Se fotnot 57.

⁶⁰ Siffran inkluderar även barn i Järva som saknar placering eller inte står i kö för en förskoleplats.

allmän förskola.⁶¹ Uppföljningen visar att likt föregående år är insatserna i huvudsak av generell karaktär, där det vanligaste aktiviteten är informationsutskick via brev och därefter samverkan med öppna förskolan. Det finns även exempel på riktade insatser till utrikesfödda vårdnadshavare.

Fyra stadsdelsförvaltningar anger att det inte har skett någon förändring i det uppsökande arbetet jämfört med 2024. Två stadsdelsförvaltningar anger att de har förtydligat informationen i breven som de skickar ut. Andra exempel på skillnader är att Hässelby-Vällingby har utökat informationsutskicken till att även omfatta barn från två års ålder, för att främja tidigare inskrivning. Hägersten-Älvsjö har utvecklat sitt arbete genom regelbundna besök av köhandläggare på de öppna förskolorna och introduktionsförskolorna i stadsdelsområdet.

Enskede-Årsta-Vantör kan se i sin uppföljning att den uppsökande verksamheten har lett till att fler vårdnadshavare har barn som har börjat förskolan eller som har ställt sitt barn i kö. Andra effekter som framkommer i uppföljningarna är att det är färre riktade utskick och att det är ett fåtal returnerade brev. Skarpnäck anger att det uppsökande arbetet inte har gett effekt, medan Södermalm uppger att de kan se tecken på att arbetet gett effekt då andelen barn i de kommunala förskolorna ökat. Tre stadsdelsförvaltningar anger att de inte har följt upp effekterna av det uppsökande arbetet.

Förskoleförvaltningen har ställt frågor om stadsdelsförvaltningarna har identifierat familjer de inte har fått kontakt med via den uppsökande verksamheten. Sju förvaltningar besvarade frågan, där tre svarade ja och fyra nej. Enskede-Årsta-Vantör uppger att det är svårt att följa varför de inte får kontakt eftersom det ofta beror på att familjer flyttat till en annan kommun. Förvaltningen beskriver även ett arbetssätt där stadsdelsmamma/brobyggare gör hembesök när efter upprepade försök inte kunnat få kontakt med familjen. I arbetet med att identifiera barn som de inte fått kontakt med anger Skärholmen att de har haft dialog med Skatteverket, Migrationsverket och Försäkringskassan.

Vidare frågade förskoleförvaltningen om det finns rutiner för att hantera misstanke om att barn eller familjer inte är bosatta på sin folkbokföringsadress. Fem förvaltningar svarar nej medan två svarar ja. Hässelby-Vällingby menar att avsaknaden av rutiner för att hantera misstankar om att barn och deras familjer inte är folkbokförda där de faktiskt bor försvårar arbetet med att säkerställa

⁶¹ Skollagen (SFS 2010:800), 8 kap. 12 §-12 a §.

att barns rätt till förskola. Bromma anger att de följer uppsatta arbetsrutiner för utbildningsförvaltningen och två förvaltningar anger att de anmäler misstanke om felaktig folkbokföring till Skatteverket. I kvalitetsdialoger har förskoleförvaltningen ställt vidare frågor om det finns behov av stadsövergripande rutiner för att hantera misstanke om att barn eller familj inte är bosatt på de adress de är folkbokförda på. Det finns en stor samstämmighet i att det finns ett behov av sådana rutiner, även om vissa stadsdelsförvaltningar inte har något stort behov av sådana rutiner eller ser det som prioriterat.

Barns närvaro i förskolan

Samtliga stadsdelsförvaltningar använder sig av Tempus system för närvarorapportering. I vilken utsträckning arbetslag, rektor och förvaltningar använder statistiken i sitt systematiska kvalitetsarbete varierar. Flera stadsdelsförvaltningar beskriver att de använder statistiken för att följa barns närvaro och uppmärksamma hög frånvaro.

Bromma anger att de använder statistiken för att få en bild av hur många genomsnittliga närvarotimmar barnen har. Enskede-Årsta-Vantör är en av de stadsdelar som beskriver att de använder statistiken för att identifiera oroande frånvaro. Hässelby-Vällingby beskriver att både på förvaltnings- och rektorsnivå används statistiken för att identifiera mönster, som till exempel om ett barn har återkommande hög frånvaro. Järva beskriver att statistiken analyseras på ett liknande sätt. Skärholmen beskriver att barns närvaro är en återkommande punkt på agendan på stadsdelsområdets barnhälsomöte. Mötena sker var sjätte vecka och på mötet deltar samordnande specialpedagog, specialpedagog på enheterna och respektive rektor. Farsta beskriver att de arbetar utifrån en gemensam rutin i relation till barns närvaro, som bland annat innefattar att förskollärare och barnskötare ska föra dialog med vårdnadshavare vid återkommande frånvaro. Vidare ska biträdande rektor analysera närvarostatistik regelbundet samt samordna insatser vid oroande frånvaro. Kungsholmen beskriver att rektor vid behov bokar med möte vårdnadshavare för att samtala om frånvaro.

Flera stadsdelsområden, däribland Norra innerstaden och Skarpnäck, beskriver att de använder statistiken för bemanning- och verksamhetsplanering. Skärholmen beskriver att de anpassar bemanning utifrån antal närvarande barn.

En del stadsförvaltningar saknar en definition av problematiskt oregelbunden närvaro, medan det hos andra finns varierande beskrivningar och definitioner. Några exempel är problematisk oregelbunden närvaro innebär upprepande eller hög frånvaro eller systematiskt sena ankomster, men det kan även handla om mer generella beskrivningar som att det påverkar barns utveckling negativt. Norra Innerstaden anger att de har tagit fram en gemensam handlingsplan för att främja närvaro, som även innehåller en definition av olika mönster av frånvaro som bör uppmärksammas av förskolan.

Vissa av stadsdelsförvaltningarna beskriver rutiner på hur de ska agera vid hög eller oroande frånvaro. Det kan till exempel handla om att ta upp frånvaron på barnhälsokonferens, att kontakta vårdnadshavare eller att göra en anmälan till socialtjänsten enligt fastställd rutin.

5.1.3 Kommentarer

Likt 2024 har alla stadsdelsområden identifierat vilka barn som inte var inskrivna i förskolan samt bedrivit någon form av uppsökande verksamhet. Skillnaderna mellan 2024 är små, även om några stadsdelsförvaltningar har uppdaterat informationen som de skickar ut. Det är något fler vårdnadshavare som har tackat ja till erbjudande om plats jämfört med 2023, men skillnaden är marginell och i huvudsak så återkopplar inte vårdnadshavarna till förvaltningen på erbjudandet av plats. Förskoleförvaltningen konstaterar att arbetet är tidskrävande, och även om det är fler som tackat ja till erbjudandet under 2025 så är det fortsatt en relativt låg effekt sett till staden som helhet. För det enskilda barnet kan dock erbjudandet om plats och möjligheten att få delta i förskolans verksamhet vara av stor betydelse.

Vissa stadsförvaltningar kan ge en bild av orsakerna till att vårdnadshavare inte väljer att skriva in sitt barn i förskolan, men det saknas en gemensam bild i staden. Att förstå orsakerna till att ett barn inte är inskrivet i förskolan är viktigt, men förskoleförvaltningen menar att det även kan vara av intresse att undersöka vidare vilka faktorer som skulle kunna bidra till att vårdnadshavare tackar ja till en plats i förskolan.

Utifrån 2024 års uppföljning ställde förskoleförvaltningen i år fler frågor rörande barn som inte är folkbokförda på den adress de vistas på. En majoritet av stadsförvaltningarna saknar rutiner för att hantera sådan misstanke, och i den uppföljande kvalitetsdialogen med stadsförvaltningarna framkommer bild av att sådana rutiner skulle behöva vara lika över staden. Förskoleförvaltningen instämmer i den bilden, och menar att rutiner för att hantera

folkbokföringsbrott är en del av ett brottsförebyggande arbete. Detta behöver framför allt ses i relation till den nya lagen om kommuners skyldighet att lämna uppgifter till brottsbekämpande myndighet.⁶²

Sedan 2024 är det tydligt att arbetet med att främja närvaron i förskolan har fått ökad prioritet. Alla stadsdelsförvaltningar beskriver att de använder närvarostatistik systematiskt på något sätt. Det finns dock skillnader i hur förvaltningarna använder statistiken, där de vanligaste tycks vara att koppla det till frågor om bemanning. Ett positivt exempel på detta är när ledningen använder statistiken för att se när medarbetare i olika nätverk kan träffas så att dessa träffar ska ha så lite påverkan på arbetet i barngruppen som möjligt.

Ytterligare goda exempel som framgår i underlagen från stadsdelsförvaltningarna är när rektor och arbetslag använder statistiken för att se till det enskilda barnets förutsättningar och behov. Förskoleförvaltningen menar att om ett barn inte är närvarande på förskolan i tillräcklig utsträckning, kan det största behovet för att främja barnets utveckling och lärande vara att ge barnet ökad tillgång till förskolans utbildning.

Förvaltningen ser dock att det finns ett fortsatt behov av utveckling i arbetet med närvaro i förskolan. Det handlar om att föra samtal i arbetslag och ledningsgrupper, men även på en stadsövergripande nivå, kring vad det kan innebära att en frånvaro är problematisk, både för det enskilda barnet men också för barngruppen som helhet. Ytterligare ett perspektiv att beakta är barns olika förutsättningar och behov, vilket kan påverka om en frånvaro är problematisk eller inte. Ett sådant exempel är ålder, där förskoleförvaltningen ser att en högre frånvaro kan ha större påverkan för de äldre barnen än för de yngsta i förskolan. Förvaltningen menar att frågan om närvaro i förskolan är komplex, och att det finns ett behov arbeta vidare med frågan.

Vidare menar förskoleförvaltningen att användandet av närvarostatistik bör ske med försiktighet på aggregerade nivå. Exempelvis ger inte en procentuell siffra på närvaro en helt rättvisande bild, då det inte tar hänsyn till antal timmar som ett barn tar del av förskolans utbildning. Ett samlat genomsnitt av närvaro för samtliga stadsdelsområden i staden eller inom ett stadsdelsområde kommer heller inte synliggöra relevanta skillnader mellan och inom stadsdelsområden, stadsdelar och förskolor. Det finns även en risk att det enskilda barnets behov av förskola blir osynliggjord på en aggregerad nivå. Förskoleförvaltningen menar här att det är viktigt att komma ihåg att en hög frånvaro för ett barn

⁶² Lag om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna (SFS 2025:170).

kan vara oroande, oavsett om övriga barn i stadsdelsområdet har en hög närvaro.

För närvarande pågår forskningsprojektet *Närvaro i förskolan*⁶³ som i tre delstudier undersöker frågor om närvaro i förskolan. Den första delstudien innefattar statistiska analyser av närvarostatistik från stadens förskolor, den andra delstudien fokuserar på kommuners övergripande arbete för med närvaro i förskolan medan den tredje delstudien undersöker orsakerna till oregelbunden närvaro. Den tredje delstudien sker i samarbete med Skärholmens stadsdelsförvaltning, och innefattar både rektor, medarbetare och vårdnadshavare på två förskoleavdelningar i stadsdelsområdet.

Forskningsprojektet ska ge en bild av närvaron i förskolan på en aggregerad nivå. Vidare kan projektet bidra till att skapa en djupare förståelse för mönster som kan komma att påverka barns vistelsetid. Sådan kunskap menar förskoleförvaltningen är viktig, då det i sin tur kan påverka vilka insatser som kan vara gynnsamma för att öka deltagandet i förskolan.

5.2 Socioekonomiskt tilläggsbelopp och stöd till barn i behov av särskilt stöd

5.2.1 Bakgrund

För att barn ska kunna delta i förskolans alla aktiviteter behöver verksamheten anpassas till barns olika förutsättningar. Det kompensatoriska uppdraget innebär att resurser behöver fördelas på olika sätt utifrån barnens förutsättningar. Detta kan ske på två sätt, genom ett generellt system där extra resurser fördelas utifrån socioekonomiska bakgrundsfaktorer eller individuellt för barn i behov av särskilt stöd.⁶⁴ I praktiken sammanfaller dessa två för den kommunala regin.⁶⁵ Flera stadsdelsnämnder använder det socioekonomiska tilläggsbeloppet för att finansiera stödet för barn i behov av särskilt stöd. Föregående års förskolerapport visade att kommunfullmäktige, utöver grundschablonen, tilldelade ett socioekonomiskt tilläggsbelopp till stadsdelsnämnderna för att kompensera för barns olika sociala förutsättningar.

⁶³ Forskningsprojektet *Närvaro i förskolan*, Stockholms universitet, Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen. Forskningsprojektets mål är att på ett mångfacetterat sätt undersöka hur olika slags kunskap om närvaro i förskolan kan bidra till att möjliggöra ett jämlikt utbildningssystem för alla barn i Sverige.

⁶⁴ Skollagen (SFS 2010:800) 2 kap. 8b §; 8 kap. 9 §. Se även Bilaga 1 *Socioekonomiskt index*.

⁶⁵ För en beskrivning av fördelningen av socioekonomiskt tilläggsbelopp för enskild huvudmän i Stockholms stad se Bilaga 1. *Socioekonomiskt index*.

Stadsdelsnämnderna använde sig av dessa tilldelade medel både för generellt och individuellt stöd utifrån enskilda barns behov. För mer information om fördelningsprinciperna för det socioekonomiska tilläggsbeloppet, se *Förskola i Stockholm 2024*.

Enligt skollagen ska barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ges det stöd som deras speciella behov kräver.⁶⁶ Enskilda huvudmän kan ansöka om tilläggsbelopp för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd som ska vara individuellt bestämt utifrån barnets behov.⁶⁷ Det finns inte någon motsvarande reglering för tilläggsbelopp för kommunala huvudmän vilket öppnar upp för flera olika sätt att säkerställa att alla barn får sina behov tillgodosedda i de olika stadsdelsområdena.

Nästan alla stadsdelsförvaltningar beslutar om tilldelning av tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd utifrån individuella bedömningar. Bedömningarna görs på olika sätt och stadsdelsförvaltningarna har även olika definitioner av de olika kategorierna för stöd och anpassning samt vilka belopp som är kopplade till de olika kriterierna. Förskolenämnden har ett pågående arbete kring att ta fram stadsgemensamma bedömningsgrunder för barn i behov av särskilt stöd. Årets uppföljning berör endast den kommunala förskolans verksamhet.⁶⁸

5.2.2 Uppföljning 2025

Sju stadsdelsförvaltningar beskriver att det inte skett några förändringar kring arbetet med det socioekonomiska tilläggsbeloppet samt fördelningen av tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd. De förvaltningar som angett att det skett förändringar beskriver att dessa har att göra med ett minskat barnantal, som i sin tur ger minskat anslag i jämförelse med föregående år, och att detta är en utmaning. Detta leder till att arbetet behöver bli mer preventivt för att säkerställa att kompetensen finns för att arbeta med barn med behov av särskilt stöd.

⁶⁶ Skollagen (SFS 2010:800) 8 kap. 9 §.

⁶⁷ Skollagen (SFS 2010:800) 8 kap. 23 §.

⁶⁸ Förskolenämnden betalar ut ett socioekonomiskt tilläggsbelopp till de enskilda huvudmännen bestående av tre delar. Fördelningen mellan delarna bestäms årligen där omkring hälften är socioekonomiskt stöd, en tredjedel extraordinärt stöd och resterande är språkstöd. Det socioekonomiska stödet varierar per stadsdel baserat på samma socioekonomiska variabler som för det socioekonomiska tilläggsbeloppet.

Skärholmen beskriver att de nu ger rektor större möjligheter att förfoga över en större andel av det socioekonomiska tilläggsbeloppet, vilket har ökat möjligheten för rektor att rikta stödet till avdelningar eller förskolor som har behov av kvalitetsförstärkning. Skarpnäck beskriver att från 2025 kan rektor ansöka om tilläggsbelopp endast för barn som bedöms ha extraordinära behov.

Det finns en relativt stor samstämmighet i vilka behov som ligger bakom en beviljad ansökan, här indelat i omfattande respektive mycket omfattande stödbehov. Omfattande stödbehov innebär neuropsykologiska funktionshinder (NPF, exempelvis autism och ADHD), språkstörning samt stora utmaningar med socialt samspel, kommunikation och känslohantering. Mycket omfattande stödbehov innefattar behov av ständig tillsyn och individuella anpassningar under hela dagen samt stora omvårdnadsbehov i vardagen. Dit hör bland annat diabetes, epilepsi samt en handfull mer sällsynta diagnoser. De stödinsatser som är vanligast förekommande är extra personaltimmar till arbetslaget (verksamhetsstöd), handledning av specialpedagog samt andra hjälpmedel eller anpassning av material.

5.2.3 Kommentar

Skillnader i förfarandet av bedömningen av tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd finns fortsatt sedan föregående år och det finns även fortsatt stora likheter i vilka behov som ligger bakom en beviljad ansökan.

Förskoleförvaltningen menar att gemensamma bedömningsgrunder kommer att bidra till en mer likvärdig bedömning i staden. För att så ska ske behöver implementeringen bland annat innefatta utbildningsinsatser för att skapa en gemensam begreppsförståelse av de gemensamma bedömningsgrunderna.

5.3 Förskolans samverkan med socialtjänst och andra myndigheter

5.3.1 Bakgrund

Den 1 juli 2025 trädde en ny socialtjänstlag i kraft i Sverige.⁶⁹ Den nya lagen är en modernisering av tidigare lagstiftning och syftar till att skapa en mer lättillgänglig, förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Lagen innebär bland annat att Socialtjänsten ska:

⁶⁹ Socialtjänstlag (2025:400).

- arbeta mer förebyggande och fånga upp behov innan de blivit för stora.
- vara lättare att nå och få hjälp ifrån när det behövs.
- kunna erbjuda insatser snabbare genom att fler insatser kommer att kunna erbjudas utan individuell behovsprövning så att dessa ska komma tillräckligt snabbt, när behovet är som störst.
- bedriva sin verksamhet i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.
- kontinuerligt följas upp och utvecklas.
- främja jämställda levnadsvillkor.

Vidare innebär lagförändringen en förstärkning av barnens rättigheter genom att socialtjänstlagen anpassas till barnkonventionen. Det innebär bland annat att socialtjänsten ska ta hänsyn till barnets åsikter vid bedömningen av vad som är barnets bästa samt att barnet har rätt till information om de insatser som är riktade mot barnet. Denna information ska vara formulerad så att barnet kan förstå vad insatserna handlar om. I och med att förskolans kompensatoriska uppdrag betonas alltmer blir samverkan mellan förskola och andra myndigheter, i synnerhet socialtjänsten, allt viktigare.

Sedan 2023 har förskoleförvaltningen följt upp hur stadsdelsförvaltningarna arbetar för att utveckla förskolans samverkan med socialtjänst och andra myndigheter. Uppföljningen visade att samtliga stadsdelsförvaltningar hade övergripande rutiner och arbetssätt för att samverka inom stadsdelsförvaltningen som helhet och med andra myndigheter om barns rättigheter och hälsa. En slutsats i rapporten *Förskola i Stockholm 2024* var att barnhälsoarbetet behövde stärkas genom att fortsätta utveckla samverkan mellan förskola, socialtjänst och andra myndigheter. Förskoleförvaltningen har fortsatt att följa upp stadsdelsförvaltningarnas samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter.

5.3.2 Uppföljning 2025

Samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter
Samverkan mellan socialtjänst och förskola ser olika ut i stadsdelsförvaltningarna med en rad olika lokala initiativ och verksamheter. Ett initiativ som är återkommande i förvaltningarnas beskrivningar är uppstarten av olika team, så som förskoleteam, barnhälsoteam med familjebehandlare/socionom, SSPF (skola,

socialtjänst, polis och fritid), TSI-samverkan (tidiga och samordnade insatser för barn och unga)⁷⁰, samverkansgrupp STIS (stärkt tidigt stöd i samverkan) och nätverk för barns rättigheter och hälsa.

I de flesta fall beskriver stadsdelsförvaltningarna att samverkan fungerar bra. Bäst fungerar den när det finns upparbetade rutiner och strukturer som tydliggör roller och ansvar. Samverkan sker i flera stadsdelsområden via familjecentraler med öppen förskola, socialtjänst, barnavårdscentral (BVC) och mödravårdscentral (MVC). För att främja tidiga insatser finns även exempel på samverkan mellan förskola och socialtjänst med föräldrastöd och rådgivning.

Kompetensutveckling mellan socialtjänst och förskola handlar vanligen om att de två professionerna ska få ökad kunskap och förståelse för varandras verksamheter och uppdrag. Insatserna sker på flera olika sätt som genom föreläsningar, workshops och dialogmöten. Den samlade bilden från de flesta stadsdelsförvaltningarna är att de samarbeten och den samverkan som sker behöver bli mer långsiktig och strukturerad och att den utgår från verksamhetens behov.

Stadsdelsförvaltningarna beskriver i frågan om orosanmälningar att de följer upp medarbetarnas kunskaper om orosanmälningar systematiskt. Medarbetare som kontakter socialtjänsten får stöd och konsultation. Flertalet stadsdelar uppger att de inte har reviderat rutinerna för orosanmälningar det senaste året. Hur rutinerna vid orosanmälan såg ut 2024 finns att läsa mer om i *Förskola i Stockholm 2024*. Stockholm stad genomförde en revision under våren 2024 vilket resulterade i att de granskade stadsdelsområdena, Hässelby-Vällingby och Järva, reviderade sina rutiner för orosanmälningar.⁷¹

Hässelby-Vällingby och Järva beskriver båda att granskningen inneburit ett förstärkt arbete på flera sätt. Järva beskriver exempelvis upprättandet av gemensamma rutiner för orosanmälningar i samtliga förskoleområden, årshjul som tydliggör fortbildningstillfällen om anmälningsskyldigheten och socialtjänstens uppdrag. Hässelby-Vällingby beskriver de förutom att utarbeta gemensamma rutiner tagit fram ett arbetsmaterial i syfte att tydliggöra anmälningsskyldigheten samt att klargöra hur personal uppmärksammar och agerar vid misstanke om att barn

⁷⁰ TSI-samverkan sker mellan socialtjänst, skola, förskola och polisen.

⁷¹ Stockholms stad (Dnr RVK 2024/3) *Orosanmälningar i förskolan*.

riskerar att fara illa. Stadsdelsförvaltningen beskriver även att de genomfört en workshopserie om barns psykiska hälsa i samverkan med Ifous och med stöd från *Uppdrag psykisk hälsa Stockholm län*.⁷²

Alla stadsdelsförvaltningar ingår i Barn, unga och samhälle (BUS) - samverkan kring barn i behov av särskilt stöd med regionens aktörer. Sex stadsdelsförvaltningar beskriver att i samverkan med BVC (Barnavårdscentralen) ingår även barnmorskemottagning (BMM) i vissa fall. Syftet är att utveckla arbetet med förebyggande insatser och stärka föräldraskapet. Samverkan sker då oftast genom en familjecentral eller liknande verksamhet där även socialtjänsten ingår på olika sätt. Därutöver finns samarbeten på individnivå med Habilitering, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och logopeder och andra. Samverkan med regionens aktörer som BVC, BMM, habilitering och BUP fungerar olika bra i olika stadsdelar. Det som flera stadsdelar uttrycker är en utmaning är samarbetet med privata aktörer för BVC och BMM.

I Egenkontrollen uppger de fristående förskolorna att de i viss utsträckning samverkar med olika myndigheter. Knappt hälften samverkar huvudsakligen med socialtjänsten. Omkring en tredjedel uppger att de har en formaliserad samverkan med BVC, Habiliteringen respektive logoped, och 12 procent av fristående förskolor uppger att de har formaliserad samverkan med BMM.

5.3.3 Kommentarer

Samverkan mellan socialtjänst och förskola beskriver de flesta stadsdelsförvaltningar fungerar bra. Som bäst fungerar den när det finns upparbetade rutiner och strukturer som tydliggör roller och ansvar. Förskoleförvaltningen ser ett fortsatt behov av att förstärka och utveckla samverkan mellan förskola och andra myndigheter, i synnerhet socialtjänst och socialförvaltning. Det handlar om att förstärka och fördjupa samverkan för främjande och tidiga insatser så att färre barn far illa.

Stadsdelsförvaltningarna beskriver i frågan om orosanmälningar att medarbetarnas kunskaper om orosanmälningar följs upp

⁷² *Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län* är en del av Storsthlm och Region Stockholm samverkanstruktur som ska stödja och förstärka arbetet med att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa. *Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län* (U.Å), Om oss, <https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/stockholmslan/om-oss/> (Hämtad 2025-12-12).

systematiskt. Flertalet förvaltningar uppger att de inte har reviderat rutinerna för orosanmälningar det senaste året.

Förskoleförvaltningen bedömer att det kan finnas ett behov av uppdaterade rutiner, men vill uppmärksamma att ett beslut om reviderade riktlinjer för barnsäkerhet i Stockholms stads förskolor planeras under 2026. Förslaget innefattar riktlinjer som stadsdelsnämnderna och förvaltningarna behöver förhålla sig till rörande barn som far illa i hemmet. Utifrån det perspektivet menar förskoleförvaltningen att det kan vara fördelaktigt att avvakta revideringar av befintliga rutiner.

Under 2025 har förskoleförvaltningen och socialförvaltningen fortsatt att utveckla olika samverkansformer, som till exempel ett chefsnätverk med syfte att förbättra dialogen mellan verksamheterna, identifiera gemensamma utvecklingsbehov och utveckla en god samverkan.

Bilagor

Se separat dokument.

1. Socioekonomiskt index
2. Barn i befolkningen 1–5 år
3. Antal förskolor per stadsdelsområde
4. Antal och andel inskrivna barn per stadsdelsområde 2022–2024
5. Antal och andel inskrivna barn per regi och verksamhetsform 2024
6. Andel legitimerade förskollärare
7. Barngrupper som saknar legitimerade förskollärare 2023–2025
8. Antal barn per legitimerad förskollärare 2024–2025
9. Antal orosanmälningar till socialtjänsten 2022–2025
10. Antal barn per heltidstjänster med förskollärarexamen 2022–2024
11. Andel heltidstjänster per utbildningsbakgrund 2022–2024
12. Personaltäthet och antal barn per barngrupp 2022–2024
13. Metodbeskrivning